

Magdalena Adamczyk

Przestępczość w krajach członkowskich Unii Europejskiej w latach 2004-2010

Kultura Bezpieczeństwa. Nauka-Praktyka-Refleksje nr 16, 5-39

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

PRZESTĘPCZOŚĆ W KRAJACH CZŁONKOWSKICH UNII EUROPEJSKIEJ W LATACH 2004-2010

Magdalena Adamczyk

Celem artykułu jest pokazanie dynamiki przestępczości pospolitej¹ w krajach członkowskich Unii Europejskiej w latach 2004-2010 na podstawie danych z Eurostat-u.

W badaniu wielu istotnych zagadnień społecznych w tym również przestępczości duże znaczenie odgrywa statystyka. Statystyka jest nauką, której przedmiotem zainteresowania są metody pozyskiwania i prezentacji, a przede wszystkim metody analizy danych opisujących zjawiska masowe. Opierając się na danych ze statystyki policyjnej czy innych nośników informacji, należy mieć na uwadze, że jest to tylko pewna część zdarzeń, która została zgłoszona i zarejestrowana przez organy ścigania.

Ponadto okres transformacji² ustrojowej przyniósł ze sobą wiele zmian, zarówno w życiu całego społeczeństwa, społeczności lokalnych, jak i poszczególnych rodzin, wpływając w zasadniczy sposób na warunki ich rozwoju i choć nowe realia ustrojowe z założenia miały przynieść polskim rodzinom szansę na „lepsze jutro” rzeczywistość społeczna ostatnich lat pokazała wyraźnie, jak wiele barier i zagrożeń przyniósł ze sobą ten okres. Niektóre z nich pojawiają się już na poziomie rodziny, skutecznie blokując możliwość zagwarantowania takiego standardu życia, który zapewniłby optymalne warunki rozwoju. Okres transformacji, choć społecznie akceptowany (rozwój swobód politycznych i gospodarczych, likwidacja gospodarki niedoboru na rzecz działania wolnego rynku i zasad wolnej konkurencji) przyniósł ze sobą trudne do przewyżczenia problemy egzystencjalne. Nasilające się w pierwszej połowie lat dziewięćdziesiątych niekorzystne zjawiska społeczne takie jak bezrobocie, pauperyzacja społeczeństwa nadal stanowią główne zagrożenie dla bieżącego funkcjonowania wielu polskich rodzin³. Według Słownika wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych W. Kopalińskiego pojęcie transformacja oznacza przemianę lub przeobrażenie, przekształcenie, transfigurację. Polska transformacja ustrojowa była wielką przemianą w obrębie wszystkich systemów państwa i władzy. F. Adamski dokonując charakterystyki polskiej transformacji uwagę swoją skupia na zmaganiach dzisiejszej Polski z trudno przewyżczalnymi pozostałościami systemu komunistycznego, wśród których wymienia między innymi pojawienie się na wielką skalę zachowań patologicznych, które dotknęły różne sfery życia społecznego. Towarzyszy temu dezorientacja polityczna społeczeństwa oraz zmęczenie psychiczne i znęcanie się do wszelkich zmian w życiu publicznym. Jeszcze innym, choć równie niepokojącym, zjawiskiem na mapie polskich przemian ustrojowych jest jak to nazywa autor – bezprawie

1 Przestępstwo pospolite – przestępstwo przeciwko życiu i zdrowiu, wolności, obyczajności, mieniu, wymiarowi sprawiedliwości, dokumentom itp. Niektórzy autorzy zaliczają do tej grupy również przestępstwa skarbowe, http://pl.wikipedia.org/wiki/Przest%C4%99pstwo_pospolite

2 Transformacja oznacza proces przemian, przeobrażeń, przekształceń.

3 www.univ.rzeszow.pl/ekonomia/Zeszyt9/19_smolen.pdf, data pobrania 7.09.2009

w „państwach prawa”. Sprzyja to szerzeniu się przemocy i gwałtu, łapownictwa i złodziejstwa. Bezsilność władz wobec gangów, mafii, uniewinnianie i zwalnianie przedterminowe przestępców są przyczyną braku bezpieczeństwa osobistego i sprawiedliwości⁴. Można, zatem stwierdzić iż przemoc jest zjawiskiem typowym dla transformacji ustrojowej. Przemoc będąca atrybutowym składnikiem każdej władzy nie zanika w okresach przesileni, przełomów i przemian ustrojowych. Wręcz przeciwnie, ujawnia się ona często w większym nasileniu, przyjmując postać nacisku społecznego kierowanego „z dołu ku górze”, jako środek przeciwko przemocy strukturalnej i symbolicznej zadawanej społeczeństwu przez państwo i władzę⁵. Podstawowym problem społecznym prowadzonej polityki gospodarczej stało się bezrobocie, przyczyniając się do osiągnięcia granicy bezpieczeństwa i spokoju społecznego. W związku z zawężeniem się sfery pracy powstało też realne zagrożenie dla wydolności finansów publicznych, przysparzając dramatycznych problemów związanych nie tylko z ograniczeniem działań instytucji usług społecznych, ale także z zacofaniem uprawnień do świadczeń pieniężnych licznych grup biedniejszego społeczeństwa⁶. Jak wiadomo, zmiany społeczno-ekonomiczne rodzą różnorodne skutki- pozytywne i negatywne, zamierzone i niezamierzone. Jednym z nich jest osłabienie kontroli społecznej, dysfunkcjonalność instytucji państwowych, zaburzenia w społecznym funkcjonowaniu jednostki, rodziny, wzrost zjawisk dewiacyjnych, a wśród nich przestępczości. Na obraz statystyczny wpływają różne czynniki zarówno w skali makro i mikro, mierzalne i niemierzalne, bardziej lub mniej uchwytnie⁷. Przemiany ekonomiczne w Polsce wywołały, jak wiadomo, falę nowych typów przestępstw gospodarczych związanych między innymi z gospodarką rynkową, przekształceniami własnościowymi, obrotem kapitałowym, towarowym, bankowym⁸.

W ciągu ostatnich dziesięciu lat przed akcesją z Unią Europejską, co drugi Polak wyrażał przekonanie, że integracja z Unią wpłynie raczej korzystnie na polskie prawo i jego przestrzeganie. Przeciwnie zdanie było wypowiedziane kilkakrotnie rzadziej, (przez co jedenastą lub co siódmą osobę, w zależności od terminu badania), a mniej więcej, co piąty respondent uważał, że integracja nie będzie miała wpływu na stopień przestrzegania prawa. Dlatego też połowa mieszkańców Polski sądziła, że droga do Unii Europejskiej jest zarazem drogą ku lepszemu prawu i sprawniej funkcjonującym instytucjom kontroli prawnej⁹. Przed akcesją, w maju 2003 r., blisko połowa (49%) Polaków uważała, że integra-

4 J. Papież, A. Płukisa, *Przemoc dzieci i młodzieży w perspektywie polskiej transformacji ustrojowej*, wyd. Adam Marszałek s. 18.

5 Ibidem, s. 29.

6 S. Golinowska, *Polityka społeczna państwa w gospodarce rynkowej*, PWN, Warszawa 1994, s.208.

7 B. Gruszczyńska, *Statystyczny obraz przestępczości w Polsce w okresie transformacji*, UW W-wa 1998, s. 119.

8 Ibidem, s.120.

9 Materiały pokonferencyjne pod red. M. Zdanowicz „Konferencja zorganizowana przez Urząd Komitetu Integracji Europejskiej oraz Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, 14 grudzień 2006 r., s. 17.

cja Polski z Unią Europejską spowoduje, że prawo będzie lepiej przestrzegane. Po dwóch latach członkostwa w Unii Europejskiej mniej niż 1/3 (30%) Polaków wyraża analogiczny pogląd. Ponad dwukrotnie zwiększył się odsetek osób przekonanych o niekorzystnym wpływie integracji na przestrzeganie prawa (z 6% do 13%). Równocześnie wzrósł (o 9%, do 43%) odsetek osób nie dostrzegających w kwestii przestrzegania prawa żadnego wpływu integracji ani pozytywnego, ani negatywnego¹⁰. Przestępczość podobnie jak inne zjawiska społeczne wymagają opisu statystycznego. Wiedza o rozmiarach, strukturze i trendach zmian zjawiska ułatwia jego wyjaśnianie, kontrolę oraz możliwości przeciwdziałania mu. Świadomość potrzeby tego rodzaju działań dostrzegana była już pod koniec XVIII wieku a ich realizacja rozpoczęła się pod koniec XIX wieku. Statystyczny obraz zjawiska przestępczości zmieniał się wraz ze zmieniającymi się paradygmatami kryminologicznymi. Różne koncepcje przestępstwa, przestępcy, stosowane metody i techniki ich interpretacji. Pomiar przestępczości nigdy nie był zabiegiem łatwym i zawsze wzbudzał wiele kontrowersji. Współcześnie przy jego przeprowadzaniu wykorzystuje się dane pochodzące z trzech źródeł: oficjalnych statystyk, badań typu self-report oraz badań wiktyimizacyjnych. Są to dane trudno porównywalne (ze względu na ich rodzaj, zakres i sposób uzyskiwania) lecz komplementarne pozwalające na wielowymiarowy opis zjawiska. Najstarszym i nadal podstawowym źródłem danych liczbowych o przestępczości są statystyki kryminalne. Zmienił się jednak sposób ich traktowania. Obecnie statystyki kryminalne są oceniane z trzech perspektyw: realistycznej, instytucjonalnej i radykalnej. W perspektywie realistycznej przyjmuje się, iż dane statystyk kryminalnych mogą stanowić jedynie wskaźniki przestępczości ujawnionej, a nie jak wcześniej sądzono przestępczości rzeczywistej. Zawiera się uwagę na czynniki determinujące ich zawartość na potrzeby badania przestępczości nieujawnionej. Zakłada się, że między przestępczością ujawnioną i nieujawnioną jest stosunek zmienny tzn. przestępczość ujawniona nie jest odbiciem przestępczości rzeczywistej. Dane uzyskiwane z badań self-report i wiktyimizacyjnych mogą dopełniać dane statystyk kryminalnych. Ich równoczesna analiza pomaga w tworzeniu zarysu obrazu przestępczości rzeczywistej. W perspektywie instytucjonalnej danych statystyk kryminalnych nie traktuje się ani jako wskaźników przestępczości rzeczywistej, ani ujawnionej a jedynie jako wskaźniki funkcjonowania instytucji kontroli społecznej. Przyjmuje się, że statystyki są konstruktem społecznym, wynikiem pewnych organizacyjnych i interakcyjnych procesów, konsekwencją działań podejmowanych przez pracowników organów kontroli społecznej. Interpretacji polega proces tworzenia kryminalnych statystyk, w trakcie, którego pewne czyny zostają uznane za przestępstwa, jako takie zarejestrowane, a pewne nie, jak również pewni ludzie uznani zostają za przestępców a inni nie. W perspektywie radykalnej przyjmując, podobnie jak w perspektywie instytucjonalnej, że statystyki są społecznym konstruktem, kładzie się nacisk na ściśle powiązanie funkcjonowania insty-

10 Materiały pokonferencyjne pod red. M. Zdanowicz „Konferencja zorganizowana przez Urząd Komitetu Integracji Europejskiej oraz Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, 14 grudnia 2006 r., s. 20.

tucji kontroli społecznej z strukturą klasową- warstwową społeczeństwa oraz ściśle z nią związaną strukturą władzy. Interpretując proces tworzenia statystyk zwraca się uwagę na polityczne zdeterminowanie tak organizacji, jak i zasad funkcjonowania instytucji kontroli społecznej. Obecnie w analizach statystyk kryminalnych obserwuje się tendencję do wykorzystywania założeń dwóch lub trzech perspektyw równocześnie, mając świadomość ograniczeń jakie stwarza każda z nich z osobna. Łącząc różne punkty widzenia usiłuje się ową analizę uczynić pełniejszą, bardziej wnikliwą i wszechstronną. Niniejsze opracowanie sygnalizuje problemy jakie pojawiają się przy próbie statystycznego opisu zjawiska przestępczości lat 90-tych w oparciu o dane statystyk policyjnych jeśli interpretować je przez pryzmat też wszystkich trzech (w mniejszym lub większym zakresie) perspektyw. Punktem wyjścia jest założenie, iż statystyka policyjna, podobnie jak inne statystyki kryminalne, jest konstruktem społecznym. Jest produktem społecznych, politycznych i organizacyjnych procesów. Wyjaśnienie procesu tworzenia statystyki może pozwolić na jakościową ocenę zawartych w niej danych. Dane statystyki policyjnej może traktować zarówno, jako wskaźniki funkcjonowania instytucji kontroli społecznej jak i wskaźniki przestępczości ujawnionej, która jest rezultatem teŝe kontroli. W społecznym procesie tworzenia statystyki waŝne jest zarówno zaistnienie pewnych zdarzeń czy zachowań jak i społecznej reakcji na nie. O tym, iż zdarzenia zaistniały lub ktoś zachował się w określony sposób wnioskujemy z reakcji społecznych. Reakcja społeczna jest natomiast zawsze odpowiedzią na coś, w tym na pewne zdarzenia czy teŝ czyjeś zachowanie. W każdym społeczeństwie jedne z nich uważa się za dopuszczalne i właściwe, inne nie. Granicę ich dopuszczalności wyznacza się poprzez tworzenie i stosowanie norm prawnych. Państwo, posiadając władzę polityczną, tworzy system prawny oraz struktury organizacyjne kontrolującego jego przestrzeganie. Funkcjonowanie sformalizowanej kontroli prawnej można analizować przez pryzmat decyzji podejmowanych przez ustawodawcę w procesie stanowienia prawa oraz decyzji podejmowanych przez instytucje specjalnie do tej kontroli powołane.

W procesie tworzenia statystyk policyjnych zasadniczą rolę odgrywają decyzje policji podejmowane w procesie ścigania. Policja (jak również inne instytucje zajmujące się ściganiem) jest upowaŝniona przez władzę państwową do ujawnienia, kwalifikowania, rejestrowania i zaliczania zdarzeń uznanych za przestępstwa oraz ich sprawców jest upowaŝniona do zbierania, opracowywania i publikowania danych statystycznych związanych z przestępczością¹¹. Proces wykrywania sprawców przestępstw jest zróżnicowany w zależności od rodzajów przestępstw, okoliczności czy w momencie rejestrowania przestępstwa była znana osoba podejrzana czy teŝ nie, jak również od województwa, w którym prowadzone było postępowanie przygotowawcze¹².

Dla badań statystyczno-kryminalnych, których celem jest zgromadzenie informacji o rozmiarach przestępczości jakiegoś kraju, dane które znaleźć można w tzw. policyjnej statystyce kryminalnej, są szczególnie istotne. Statystyka ta, stanowiąca w podstawowej

11 J. Błachut „Archiwum kryminologii, T XXV, 1999-2000”, s. 123-124.

12 Ibidem, s.134.

swej części zbiorów wiadomości o przestępstwach, o których popełnieniu powzięły wiadomość organy ścigania, informuje stosunkowo najszybciej i w sposób najbardziej pełny o tym, jaką liczbę przestępstw ujawniono w danym okresie czasu i na danym terenie oraz jakie to były przestępstwa. W porównaniu ze statystyką sądową, z której korzysta się zresztą na ogół częściej, ma ona tę zaletę, że zawiera wiadomości o wszystkich ujawnionych przestępstwach bez względu na to, czy ustalono ich sprawców i czy zostali oni następnie skazani. Jest rzeczą oczywistą, że najlepiej nawet prowadzona statystyka policyjna nie może dostarczyć wyczerpujących danych o ogóle popełnionych przestępstwach. Można z całą pewnością twierdzić, że poważna ich większość nie dociera do statystyki policyjnej, co jest powszechnym zjawiskiem występującym we wszystkich krajach. Dzieje się tak przede wszystkim w przypadkach licznych przestępstw uznawanych przez samych poszkodowanych za takie, które nie zasługują na narażenie się na uciążliwości związane z zameldowaniem władzom o przestępstwie lub ściganiem. Podobnie dzieje się wówczas, gdy poszkodowani nie chcą ujawnić, że padli ofiarą przestępstwa lub gdy boją się zemsty sprawców lub osób im bliskich. O popełnieniu tych przestępstw organa ścigania powiadamiane są rzadziej, aniżeli wówczas, gdy dopuszczono się poważniejszych występków lub zbrodni, na których wykrywaniu koncentruje się też w przeważającej mierze aktywność tych organów. Można ogólnie powiedzieć, że ilość zarejestrowanych przestępstw uzależniona jest nie tylko od rzeczywistych rozmiarów przestępczości, ale ponadto zarówno od stopnia organów ścigania, jak również od skłonności obywateli do powiadamiania tych organów o popełnieniu przestępstwa i chęci aktywnej współpracy z nimi przy wykrywaniu przestępstw. Dane statystyki policyjnej nie mogą być traktowane, jako informujące bezpośrednio o rozmiarach istniejącej w kraju przestępczości, ale wykazywany przez nie wzrost lub spadek ilości rejestrowanych przestępstw nie może być jednoznacznie interpretowany, jako rezultat rzeczywistego ruchu przestępczości. Terminu „statystyka policyjna” używa się do oznaczenia zbioru danych statystyczno-kryminalnych, którego podstawową część tworzą informacje o przestępstwach znanych organom ścigania¹³. Jak wynika z danych statystycznych liczba przestępstw w okresie 1954-1958 wzrastała z roku na rok. W stosunku do lat przedwojennych, lata powojenne przyniosły znaczny spadek zarówno bezwzględnych liczb rejestrowanych przestępstw, jak i nasilenia przestępczości. Porównując dane z tych okresów zauważyć można iż zarówno ilość zameldowanych przestępstw, jak i nasilenie przestępczości w latach 1935-1937 było większe niż w latach 1954-1958¹⁴.

W Polsce w latach 90. XX wieku uwidocznił się niepokój związany z odczuwaniem zagrożenia, które dotyczy problemu przestępczości. Wydaje się, że w okresie przemian społeczno-polityczno-kulturowych po 1989 roku, zaczęło dominować w społeczeństwie przekonanie o narastającej skali tego zjawiska. Z badań CBOS-u przeprowadzonych w 1997 roku, wynikało, że główne obawy i lęki, które występowały u badanych Polaków to lęk

13 Archiwum kryminologii, J. Jasiński, E. Syzduł, UW „Przestępczość w Polsce w latach 1954-1958 w świetle statystyki milicyjnej, s. 7-8, Tom I.

14 Ibidem, s. 18.

przed szeroko rozumianą przestępczością. Obawy takie potwierdzają dane policyjne, które wskazują na wyraźny wzrost przestępczości (w stosunku do lat poprzednich), a zwłaszcza do tzw. ciężkich przestępstw, związanych z zagrożeniem życia i zdrowia. Szczególnie niepokojący jest wzrost przestępczości, a zwłaszcza jej drastyczności wśród młodzieży. Według danych prezentowanych przez Komendę Główną Policji można zauważyć, że zwiększyła się liczba czynów karalnych nieletnich w niektórych kategoriach przestępstw kryminalnych. Analizując zjawisko wzrostu przestępczości wśród młodzieży w Polsce należy podkreślić, że problematyka tak jest bardzo złożona i wieloaspektowa. Czynniki mogącymi przyczynić się do wzrostu przestępczości u młodzieży to:

- proces zmian ustrojowych, związanych z okresem transformacji społeczno-polityczno-kulturowych
- wpływ dorosłych, a zwłaszcza rodziców na proces wychowawczy młodego pokolenia
- oddziaływanie mass mediów, których rola wydaje się szczególnie istotna w kształtowaniu się osobowości młodego człowieka
- istotny jest system prawno-sądowniczy
- kontrowersje związane z wprowadzonymi zmianami w systemie edukacyjnym.

W następnej kolejności trzeba zwrócić uwagę na rolę, jaką pełnią dorośli, a zwłaszcza rodzice w kształtowaniu się osobowości dziecka. Należy zauważyć, że zawsze istniały tzw. rodziny patologiczne, z których to często wywodzili się młodociani przestępcy. Obecnie coraz częściej pojawia się nowy rodzaj młodocianych przestępców wywodzących się z tzw. dobrych rodzin. Bardzo często rodzice tacy, zaangażowani w tzw. robienie kariery zawodowej czy finansowej, zapewniają dziecku wysoki komfort materialny, jednakże zaniedbują rolę emocjonalnego kontaktu w wychowaniu dziecka. Nie jest również czymś rzadkim, iż młodzi z tzw. dobrych domów potrafią bez „zahamowań” wejść w rolę i „zagrać” osobę patologiczną np. prostytutkę czy gangstera, by po powrocie do domu wejść na powrót w rolę dobrego syna czy przykładnej córki. Potwierdzają to wyniki badań, które wskazują, iż „według wielu badań i obserwacji nie ma zasadniczych różnic między „biedną” i „bogatą” młodzieżą zachowującą się agresywnie¹⁵. Zatem można powiedzieć, że nie każdy przestępca to osoba z marginesu społecznego.

Kwestia społeczna przestępczości wiąże się z takimi określeniami jak: dezorganizacja, dewiacja, dysfunkcja. Określenia te odzwierciedlają stan nierównowagi społecznej, który zmienia jedynie swoje cechy. Kwestie społeczne można analizować w wymiarze narodowym oraz międzynarodowym. Analizując kwestię społeczną nie sposób nie zauważyć iż przestępczość jest konsekwencją wzajemnie się przeplatających przyczyn o charakterze ekonomicznym i społecznym.

Zjawiska przestępczości, które w danym społeczeństwie występują masowo i dotyczą znacznej części społeczeństwa, stają się problemem nie tylko społecznym ale i ekonomicznym, wywołując negatywne zachowania w postaci różnych znamion przestępczości.

¹⁵ P. Piotrowskiego (pod. red), Przemoc i marginalizacja, Patologie społecznego dyskursu, Wyd. Żak, s. 157-163.

Przestępczość dotyka zarówno osoby bezrobotne jak i ludzi zamożnych. Problemy społeczne są często używane w życiu codziennym, nie jest jednak do końca w pełni określone i nie można go przypisać tylko jednemu konkretnemu zjawisku mającemu już charakter problemu społecznego. W życiu każdej zorganizowanej ludzkiej zbiorowości poczynając od rodziny czy grupy rówieśniczej, na złożonych, nowoczesnych społeczeństwach kończąc, nieustannie pojawiają się trudności naruszające codzienną równowagę i harmonie stosunków między ludźmi. Część z nich ma charakter naturalny to choroby, klęski żywiołowe, głód spowodowany nieurodzajem itp., inne natomiast są konsekwencjami rozmaitych zakłóceń organizacji życia zbiorowego. Te drugie uznajemy zwykle za problemy społeczne. Fala przestępczości, która przewinęła się w ciągu ostatnich lat przez Polskę, pomimo środków zaradczych podejmowanych przez powołane do tego instytucje, ciągle nie maleje. Zjawisko to wywołuje ciągle spory polityków, socjologów, kryminologów, psychologów, pedagogów oraz przedstawicieli nauk prawnych, jak ograniczać skalę zjawiska przestępczości, jak zmniejszyć zagrożenie przestępczością. Przy dużym nasileniu się skali przestępstw, może pojawiać się przekonanie o słabości systemu państwowego, powołanego do przestrzegania prawa i porządku publicznego. Prawie każdego dnia opinia publiczna jest zasypywana informacjami na temat przestępstw, o przestępcach i ich ofiarach, na temat napadów, strzelanin, kradzieży, ucieczek i innych zjawisk kryminalnych. Natłok informacji na ten temat powoduje to, że ludzie nie tylko są zdezorientowani, co do tego, jak faktycznie wygląda zjawisko przestępczości, ale także i co do skutków przestępczości dla kraju, dla społeczności lokalnej, a także dla jednostki. Powstające poczucie zagrożenia przestępczością wpływa na obniżenie się poczucia bezpieczeństwa jednostki. W takim przypadku jednostka ma trudność w określeniu tego, czy czuje się bezpiecznie na poziomie indywidualnym, lokalnym i ogólnospołecznym. Strach przed przestępczością, który jest zjawiskiem negatywnym, rodzi kolejne negatywne zachowania, ogranicza wydatnie zakres kontaktów międzyludzkich, rodzi wzajemną podejrzliwość i nieufność, a też ewokuje zachowania agresywne, w stosunku do sprawców czynów karalnych. Istotne jest także i to, że utrata poczucia bezpieczeństwa wpływa na zwiększenie rygoryzmu społecznego w odniesieniu do postępowania z przestępcami¹⁶. Strach przed przestępczością generuje określone zachowania społeczne, tym bardziej, że zjawiska postrzegane, jako realne wywołują realne konsekwencje.

Zwiększająca się liczba osób postrzegających przestępczość, jako problem społeczny, musi wpływać na odczuwane przez nich zagrożenie przestępczością, co ma wpływ na ich zachowanie. Z tego też powodu pojawia się chęć ograniczania własnej swobody poruszania się, szczególnie wieczorami i nocą, unikania miejsc uznawanych za niebezpieczne, montowania w mieszkaniach dodatkowych zabezpieczeń przed włamaniem, w podejrzliwości w stosunku do niektórych grup ludzi. W ten sposób poczucie zagrożenia wywołuje ogra-

16 J. Szumski, Lęk przed przestępczością oraz rygoryzm społeczny w świetle wyników badań opinii publicznej w Polsce, s. 243–244, [w:] E. Bieńkowska (red.), Wiktyologia w Europie. Materiały pierwszej międzynarodowej konferencji na temat wiktyologii w Europie Wschodniej i Zachodniej. (Konstancin k. Warszawy 17–22 marca 1991), Warszawa 1993.

niczenie własnej wolności i społeczne wyobcowanie. Prowadzi to również do zmniejszania akceptacji dla takich instrumentów polityki karnej jak dekryminalizacja czy resocjalizacja oraz do zwiększenia aprobaty dla zaostrzania kar i rozszerzania katalogu czynów zabronionych przez prawo. Podważanie skuteczności prawa oraz zwątpienie w sprawiedliwość i nieuchronne wyroki sądów stanowiącą mogą podstawę samosądów. Odczuwane poczucie zagrożenia może umacniać przeświadczenie, że sprawca nie zostanie sprawiedliwie ukarany, a ofiara przestępstwa nie ma możliwości uzyskania rzeczywistej rekompensaty za poniesione straty. Strach przed przestępczością nie jest, zatem prostą konsekwencją poziomu przestępczości w momencie jego badania. Strachu nie wolno postrzegać jedynie, jako problemu polityki karnej. Ograniczenie wolności osobistej, jak też niebezpieczeństwo wyobcowania zastraszonych obywateli, nie dają się przewyciężyć wyłącznie poprzez walkę z przestępczością¹⁷. Strach przed byciem ofiarą przestępstwa powoduje powstawanie u jednostki zachowań zmierzających do unikania sytuacji zagrażających, a zagrożeniem jest taka sekwencja zadań w otoczeniu systemu, wewnątrz systemu i w relacjach systemu z otoczeniem zewnętrznym, która prowadzi do:

1. pogorszenia pozycji względem innych systemów w otoczeniu zewnętrznym, w zasadniczym zakresie ich działania
2. konieczności przeznaczania pewnych zasobów systemu na adaptację do wymagań otoczenia;
3. zmniejszania nakładów na zachowanie funkcji systemu na dotychczasowym poziomie;
4. zredukowania ilości funkcji systemu, zmniejszania możliwości realizacji podstawowych funkcji;
5. zamierzonych oddziaływań innych systemów, prowadzących do osłabienia, wyeliminowania systemu, (przedmiotu oddziaływania) z konkurencji o założone cele, wartości;
6. dezorganizacji, destrukcji systemu¹⁸

Można z dużym prawdopodobieństwem powiedzieć, że społeczność zagrożona pozostaje społecznością zróżnicowaną. Tylko pewna jej część doznaje uczucia niepewności. Jednych chroni przed nią ignorancja, innych nadzieja lub umiejętność abstrahowania od rzeczywistości, jeszcze innych wiara w sprawiedliwość boską¹⁹. Dlatego też, na sytuację zagrożenia, ludzie będą w rozmaity sposób reagować. Najbardziej liczna grupa osób zajmie postawę bierną, spowodowaną niewiarą w to, że można w danych warunkach coś zmienić, niewiarą w siebie, fatalizmem życiowym, a także przekonaniem, że zagrożenie zostanie usunięte przez kompetentne instytucje lub osoby, czy siły transcendentne. Kolejna grupa ludzi będzie starać się unikać niebezpieczeństwa, wydostając się z sytuacji zagrożenia,

17 J. Czapska, Poczucie społecznego zagrożenia przestępczością, [w:] J. Błachut, J. Czapska, J. Widacki, *Zagrożenie przestępczością*, Warszawa – Kraków 1997, s. 26–27.

18 W. Grygolec, L. Kooeciuk, *Bezpieczeństwo militarne państwa. Pojęcia. Uwarunkowania*. Polityka, Warszawa 1998, s. 7.

19 T. Kowalak, *Niepewność społeczna jako kwestia społeczna*, [w:] B. Rysz-Kowalczyk (red.), *Studia o kwestiach społecznych*, Warszawa 1991, s. 179.

czasem nastawiając się na inne niebezpieczeństwo. Inna grupa osób, najmniej liczna, będzie działała na rzecz społeczności, której są członkami, aby usunąć przyczyny zagrożenia i niepewności²⁰. Za podstawę analizy przyjęto informacje pochodzące ze statystyki policyjnej, opracowanej w Biurze Informatyki Komendy Głównej Policji. Pomimo wielu ograniczeń jest to jedyne oficjalne źródło danych o przestępczości. Należy podkreślić, że przestępczość zarejestrowana w statystykach policyjnych nie odpowiada z wielu powodów przestępczości rzeczywistej.

Po pierwsze statystyka policyjna oparta jest na systemie sprawozdawczym, którego zasady określają sposób rejestrowania zdarzeń przestępczych, co w konsekwencji wpływa na informacje o zarejestrowanej liczbie przestępstw w skali roku. Po drugie występuje znana w literaturze kryminologicznej różnica między rzeczywistą i rejestrowaną przestępczością, zwana ciemną liczbą, której oszacowanie wymaga zaawansowanych, systematycznych badań i analiz statystycznych. W statystykach policyjnych odnotowane są między innymi wszczęte postępowania, przestępstwa stwierdzone, podejrzani, oskarżeni, aresztowani, a także w niewielkim zakresie dane o ofiarach przestępstw²¹.

Wraz z wejściem w trzecie tysiąclecie minęło ćwierć wieku od podjęcia zinstytucjonalizowanej, choć nieformalnej, współpracy policyjnej krajów zachodnioeuropejskich oraz zacieśnienia i umiejscowienia na poziomie współpracy międzyrządowej państw członkowskich Wspólnot Europejskich. Jednak dopiero w połowie 1999 roku rozpoczęła działalność pierwsza organizacja o charakterze ponadnarodowym, powołana na mocy postanowień Traktatu o Unii Europejskiej – Europol²². Dnia 7 grudnia 2001 r., Rada Unii Europejskiej podjęła decyzję o rozszerzeniu z dniem 1 stycznia 2002 r. zakresu kompetencji Europolu o kolejne rodzaje przestępczości:

- zabójstwa i ciężkie uszkodzenia ciała;
- porwania, przestępcze ograniczenia wolności i branie zakładników;
- nielegalny handel organami i tkankami ludzkimi;
- rasizm i ksenofobia;
- zorganizowane napady i rozboje;
- wymuszenia i wymuszenia rozbójnicze;
- oszustwa i zagarnięcia mienia;
- przemyt dóbr kultury, w tym zabytków i dzieł sztuki;
- podrabianie znaków towarowych;
- fałszerstwa dokumentów;
- przestępstwa komputerowe;
- korupcja;
- nielegalny handel bronią, amunicją i materiałami wybuchowymi;

20 Ibidem, s. 179–180.

21 B. Gruszczyńska, Statystyczny obraz przestępczości w Polsce w okresie transformacji, UW W-wa 1998, s. 120.

22 B. Hołyst, Socjologia kryminalistyczna, tom 2, wydawnictwo prawnicze, Warszawa 2007, s. 30

- nielegalny handel zwierzętami i roślinami objętymi ochroną;
- zanieczyszczanie środowiska naturalnego;
- nielegalny handel substancjami hormonalnymi i innymi substancjami powodującymi przyrost ciała²³.

Do zadań Europolu należy ułatwianie wymiany informacji między państwami członkowskimi, pozyskiwanie, gromadzenie i analiza informacji i materiałów operacyjnych. Kolejną współpracą jest Eurojust, który wspiera współpracę organów prokuratury we wszystkich krajach Unii w zakresie zwalczania poważnych przestępstw trans granicznych. Państwa członkowskie i Komisja już jakiś czas temu dostrzegły potrzebę opracowania statystyk na temat przestępczości i wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych. Współpraca w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości to jeden z nadrzędnych celów Unii Europejskiej w ramach III filara. Współpraca sądowa w sprawach karnych utrzymana została jako jeden ze sposobów zapewnienia obywatelom Unii wysokiego poziomu bezpieczeństwa. Tendencja ku ułatwianiu procedur sądowych, rozszerzaniu ich zakresu oraz tworzeniu wspólnych zespołów śledczych była w ramach II filara coraz wyraźniejsza, a od końca lat dziewięćdziesiątych dominuje w materii współpracy sądowej w sprawach karnych. Poprawie współpracy sądowej w sprawach karnych służy także wymiana sędziów łącznikowych. Dość istotnym w aspekcie praktycznych ułatwień współpracy sądowej instrumentem II filara jest wspólne działanie nr 98/427/JHA z 29 czerwca 1998 r. dotyczące dobrych zwyczajów we wzajemnej pomocy prawnej między państwami członkowskimi UE.

Istotne znaczenie ma art. 13 dotyczący wspólnych zespołów śledczych. Wezwanie do tworzenia wspólnych zespołów zostało usankcjonowane w Traktacie Amsterdamskim, aczkolwiek dotyczyło współpracy policyjnej. Europejska Sieć Sądowa została uruchomiona 25 września 1998 r. Z siecią mogą być związani sędziowie łącznikowi działający na podstawie wspólnego działania.

Artykuł 4 działania nr 96/277/JHA stanowi iż biura kontaktowe winny być aktywnymi pośrednikami, ułatwiającymi współpracę sądową, w szczególności w walce z groźną przestępczością. Jednym z działań podejmowanych przez państwa członkowskie UE jest ułatwienie ekstradycji pomiędzy państwami członkowskimi²⁴. Od początku 2004 r. Komisja Europejska przeznacza zasoby ludzkie i finansowe na przygotowania, rozwój koordynacji wewnętrznej i utworzenie nieformalnych struktur z udziałem właściwych podmiotów, a także nieformalne konsultacje z przedstawicielami państw członkowskich w omawianych dziedzinach. Komisja finansuje również kilka projektów badawczych oraz analiz o węższym zakresie służących pogłębianiu wiedzy w omawianej dziedzinie, ponadto utworzyła sieć przedstawicieli środowiska akademickiego posiadających wiedzę w tej dziedzinie. Wspólnotowe statystyki opracowuje się zgodnie z zasadami określonymi w rozporządzeniu Rady w sprawie statystyk Wspólnoty, a konkretne działania związane z tworzeniem statystyk Wspólnoty są prowadzone zgodnie z założeniami wspólnotowego

²³ dane z KGP Warszawa

²⁴ Ibidem, s. 98, 101-102.

programu statystycznego i programów rocznych, przy poszanowaniu zasad określonych w Europejskim kodeksie praktyk statystycznych. Obejmuje to także zasadnicze kwestie związane z ochroną i poufnością danych. W tym kontekście statystyki na temat przestępczości i wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych uwzględnia się w rocznym programie prac od 2005 r., a Eurostat prowadzi regularne konsultacje w ramach europejskiego systemu statystycznego (ESS). W związku z powyższym plan działania opracowano w taki sposób, by uwzględnił i konsolidował wszystkie te doświadczenia i osiągnięcia. Przestrzeni sprawiedliwości, wolności i bezpieczeństwa wciąż brakuje wiarygodnych, porównawczych informacji statystycznych. Dane ilościowe na temat tendencji w przestępczości, skali i struktury przestępczości i terroryzmu, a także środków podjętych w celu zapobiegania problemom i ich rozwiązywania w państwach członkowskich i na szczeblu UE oraz tam, gdzie to możliwe, zestawianie ich z innymi danymi międzynarodowymi są niezbędne dla rozwijania opartego na wiedzy systemu efektywnych i skutecznych działań w zakresie zapobiegania i zwalczania zjawiska przestępczości i terroryzmu. Różne grupy ekspertów i organizacje specjalistyczne gromadzą dostępne statystyki krajowe i podejmują wysiłki, aby porównać tendencje w przestępczości i skalę zjawiska.

Krajowe statystyki różnią się jednak pod tym względem, że porównanie między krajami jest prawie niemożliwe, nawet przy dużych wysiłkach na rzecz zestawienia danych. Działania określone w planie opierają się zatem na zasadzie pomocniczości. Jak w przypadku wielu innych obszarów polityki główne podmioty porozumiały się w kwestii konieczności opracowania ram prawnych dotyczących tworzenia porównawczych statystyk na szczeblu UE w oparciu o zharmonizowane definicje i procedury gromadzenia danych. Celem jest zatem opracowanie statystyk, które umożliwią w dłuższej perspektywie czasowej porównywanie danych z państw członkowskich i regionów państw członkowskich dotyczących struktury i skali przestępczości oraz tendencji w przestępczości, a także środków stosowanych przez wymiar sprawiedliwości w sprawach karnych. Zadania utworzenia porównywalnych w całej UE statystyk na szczeblu krajowym i niższym można się podjąć, wykorzystując rolę Komisji w określaniu zharmonizowanych metodologii i metod gromadzenia danych na potrzeby statystyczne Wspólnoty. Przyjęte zostanie podejście dwutorowe. Na początku gromadzone będą dostępne dane krajowe, które zostaną poddane ocenie jakościowej, tworząc pierwsze wspólnotowe statystyki na temat przestępczości i wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych. Szczególny nacisk zostanie położony na opracowanie porównawczych dla całej UE statystyk przy wykorzystaniu różnych metod określonych w planie działania. Utworzenie grupy ekspertów, która będzie wspierać Komisję w określaniu potrzeb politycznych w zakresie danych dotyczących przestępczości i wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych, pomoże zgromadzić niewielkie zasoby po stronie użytkownika oraz zwiększyć synergę, zapobiegając zjawisku powielania prac nad przestępczością zorganizowaną i na skalę masową, prowadzonych przez Komisję, organy i agencje UE oraz inne międzynarodowe organizacje czynnie działające w tej dziedzinie. Uzyskanie porównawczych statystyk będzie możliwe jedynie wówczas, gdy

wszystkie państwa członkowskie będą gromadzić dane w jednolity sposób. Harmonizacja w zakresie gromadzenia danych w dziedzinach, które podlegają już regulacjom krajowym w państwach członkowskich, wymaga okazałych zasobów i jest często zadaniem złożonym. Jest zatem pośrednim celem wymagającym ostrożności. Można go zrealizować jedynie poprzez angażowanie państw członkowskich i Komisji Europejskiej w sytuacji pilnego zapotrzebowania na tego typu jednolite informacje lub na podstawie prawnie wiążących przepisów. Nowa decyzja ramowa, dyrektywa lub nowe rozporządzenie obejmujące wspólne środki zapobiegania i zwalczania przestępczości, oparte na wspólnej definicji lub wspólnym porozumieniu, zwiększałyby szansę na osiągnięcie porozumienia w sprawie rozwijania wiedzy. Późniejsza ocena skuteczności przepisów będzie możliwa jedynie dzięki informacjom ilościowym na temat struktury, skali problemu i istniejących tendencji, do których odnosi się akt prawny, a także na temat wdrożenia aktu. Aby zapewnić należyte uwzględnianie informacji statystycznych, w przyszłości każdorazowo, gdy projekt będzie dotyczył zapobiegania lub zwalczania przestępczości, Komisja będzie wymagać dostarczenia stosownych statystyk w formie odpowiadającej standardom przyjętym w ramach europejskiego systemu statystycznego.²⁵ Obywatele pragną mieszkać w Unii Europejskiej, w której panuje dobrobyt i pokój, w której przestrzegane są ich prawa i w której zapewnione jest ich bezpieczeństwo. Pragną swobodnie podróżować i decydować o tym, czy chcą tymczasowo lub na stałe mieszkać w innym kraju europejskim, aby tam studiować, pracować, założyć rodzinę, otworzyć przedsiębiorstwo lub spędzić emeryturę. Z niepokojem jednak obserwują, że sytuacji stabilności i bezpieczeństwa, jaka panowała przez ostatnie lata w Europie, zagrażają kryzysy i inne zjawiska o skali globalnej. Świat, a w szczególności Unia Europejska, zmagają się obecnie z trudnościami gospodarczymi i politycznymi, które stanowią kompleksowe wyzwania na przyszłość i wymagają przynoszących trwałe skutki rozwiązań na poziomie światowym. W świecie rozwijającej się mobilności na skalę światową obywatele europejscy mają prawo oczekiwać od Europy skutecznych i odpowiedzialnych działań w tej dziedzinie, która tak blisko ich dotyka. Wolność, bezpieczeństwo i sprawiedliwość są najważniejszymi wartościami składowymi modelu społeczeństwa europejskiego. Stanowią jedną z podwalin modelu integracji europejskiej. Dzięki Unii Europejskiej jej obywatele mogą korzystać już z jednolitego rynku, unii gospodarczej i monetarnej oraz jej potencjału stawiania czoła światowym wyzwaniom politycznym i gospodarczym. Unia osiągnęła również znaczny postęp w budowaniu przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, obecnie zaś powinna przede wszystkim dążyć, aby obywatele stali się najważniejszym elementem tego projektu²⁶.

Na podstawie dostępnych danych z Eurostat-u podjęto próbę oceny dynamiki przestępczości w Polsce w świetle innych krajów europejskich. Analizy dokonano w oparciu

²⁵ gazeta prawna, art. z dnia 3.11.2009, Polska jedyna w UE ze wzrostem PKB

²⁶ A. Gruszczak „Unia Europejska wobec przestępczości, współpraca w ramach III filara”, wyd. Uniwersytetu Jagiellońskiego, s. 93-96

o dostępne dane z wszystkich 27 krajów Unii Europejskiej w latach 2004-2010. Należy zwrócić uwagę iż wszystkie kraje Unii Europejskiej w różny sposób rejestrują przestępstwa. Dlatego też do danych statystycznych należy podchodzić ze szczególną ostrożnością, gdyż pomiar rozwoju przestępczości jest zadaniem trudnym ze względu na różnice w krajowych źródłach informacji. Możliwe staje się jednak porównanie trendów przestępczości w latach 2004-2010. Przestępstwa, które odgrywają coraz większe znaczenie w polskiej ewidencji statystyk policyjnych to : rozbój (ROBBERY), przestępstwa z użyciem przemocy (VIOLENT CRIME), handel narkotykami (DRUG TRAFFICKING), zabójstwa (HOMICIDE) i włamania (DOMESTIC BURGLARY).

Zabójstwo (Homicide) jest to świadome, zamierzone zachowanie skutkujące śmiercią innej osoby. Może być spowodowane silną determinacją wyładowania agresji, korzyściami majątkowymi sprawcy kosztem ofiary, efektem sprzecznych interesów zabójcy i ofiary lub aktem spowodowanym zaburzeniami psychicznymi (np. w wyniku choroby lub wpływu substancji psychoaktywnej). Zabójstwo to kategoria przestępstw kryminalnych kwalifikowana do przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu. W myśl art. 148 kk:

§ 1. Kto zabija człowieka, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 8, karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

§ 2. Kto zabija człowieka:

- 1) ze szczególnym okrucieństwem,
- 2) w związku z wzięciem zakładnika, zgwałceniem albo rozbojem,
- 3) w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie,

§ 3. Karze określonej w §2 podlega, kto jednym czynem zabija więcej niż jedną osobę lub był wcześniej prawomocnie skazany za zabójstwo.

§ 4. Kto zabija człowieka pod wpływem silnego wzburzenia usprawiedliwionego okolicznościami, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10²⁷.

Eurostat informuje, że w niektórych krajach policja zarejestrowała zabójstwa jako samobójstwo²⁸. Najwyższa liczba zabójstw w latach 2004-2010 wystąpiła w roku 2004 tj. 7 873. W roku 2010 nastąpił spadek o 26% względem roku 2004. Dynamika o podstawie stałej w latach 2004-2010 przedstawia trend malejący. Z roku na rok liczba zabójstw ulegała zmniejszeniu. Największy spadek zabójstw zarejestrowała dynamika w roku 2010 względem roku 2004 w: Słowenia 66%, Łotwa 59%, Cypr 53%, Malta 43%, Bułgaria i Litwa 39%, Węgry 37%, Francja 32%, Belgia i Polska 31%, Wielka Brytania 28%, Słowacja 27%, Włochy 26%, Holandia 25%, Republika Czeska, Estonia i Hiszpania to 23%, Rumunia i Finlandia to 22%, Niemcy 21%, Szwecja 15%, Portugalia 14%, Austria zaledwie 5% spadku w roku 2010 względem roku 2004. Wzrost przestępstw nastąpił jedynie w trzech krajach członkowskich: w Luxemburgu ok. 300%, Grecji ok. 59%, Irlandii ok. 29%, Danii ok. 3% (tabela 1). Z analizy materiału empirycznego wynika, że w przeliczeniu na 100 tys. miesz-

27 Adamczyk M, „Nauka i gospodarka, Zabójstwa przed i po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej” 1/2012, str. 1-2.

28 Trends in crime and criminal justice, 2010, str. 2-3

Tabela 1. Dynamika o podstawie stałej zabójstw w krajach członkowskich w latach 2004-2010

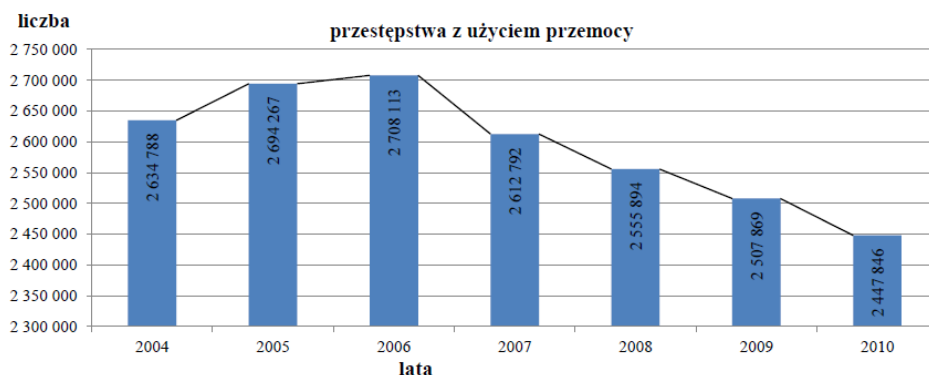
<i>L.p</i>	<i>KRAJ</i>	<i>2004</i>	<i>2 005</i>	<i>2 006</i>	<i>2 007</i>	<i>2 008</i>	<i>2 009</i>	<i>2 010</i>
1	BELGIA	266	219	220	211	202	186	184
	dynamika 2004=100	100%	82%	83%	79%	76%	70%	69%
2	BULGARIA	240	196	183	169	172	150	147
	dynamika 2004=100	100%	82%	76%	70%	72%	63%	61%
3	REPUBLIKA CZESKA	134	108	130	126	114	112	103
	dynamika 2004=100	100%	81%	97%	94%	85%	84%	77%
4	DANIA	60	70	45	76	79	79	62
	dynamika 2004=100	100%	117%	75%	127%	132%	132%	103%
5	NIEMCY	868	869	808	757	722	706	690
	dynamika 2004=100	100%	100%	93%	87%	83%	81%	79%
6	ESTONIA	91	113	91	93	84	70	70
	dynamika 2004=100	100%	124%	100%	102%	92%	77%	77%
7	IRLANDIA	45	65	70	85	55	60	58
	dynamika 2004=100	100%	144%	156%	189%	122%	133%	129%
8	GRECJA	111	132	110	128	139	144	176
	dynamika 2004=100	100%	119%	99%	115%	125%	130%	159%
9	HISZPANIA	520	518	476	482	414	412	401
	dynamika 2004=100	100%	100%	92%	93%	80%	79%	77%
10	FRANCJA	990	976	879	826	839	682	675
	dynamika 2004=100	100%	99%	89%	83%	85%	69%	68%
11	WŁOCHY	767	648	663	685	654	626	567
	dynamika 2004=100	100%	84%	86%	89%	85%	82%	74%
12	CYPR	15	15	12	11	9	16	7
	dynamika 2004=100	100%	100%	80%	73%	60%	107%	47%
13	ŁOTWA	199	127	148	117	119	109	82
	dynamika 2004=100	100%	64%	74%	59%	60%	55%	41%
14	LITWA	356	404	302	284	304	252	217
	dynamika 2004=100	100%	113%	85%	80%	85%	71%	61%
15	LUKSEMBURG	2	4	9	7	7	5	8
	dynamika	100%	200%	450%	350%	350%	250%	400%

	2004=100							
16	WĘGRY	209	164	175	137	147	139	132
	dynamika 2004=100	100%	78%	84%	66%	70%	67%	63%
17	MALTA	7	4		4	6	4	4
	dynamika 2004=100	100%	57%	0%	57%	86%	57%	57%
18	HOLANDIA	191	174	128	143	150	154	144
	dynamika 2004=100	100%	91%	67%	75%	79%	81%	75%
19	AUSTRIA	59	54	60	45	46	43	56
	dynamika 2004=100	100%	92%	102%	76%	78%	73%	95%
20	POLSKA	633	555	490	525	460	493	436
	dynamika 2004=100	100%	88%	77%	83%	73%	78%	69%
21	PORTUGALIA	144	135	155	185	124	130	124
	dynamika 2004=100	100%	94%	108%	128%	86%	90%	86%
22	RUMUNIA	516	453	438	416	470	397	404
	dynamika 2004=100	100%	88%	85%	81%	91%	77%	78%
23	SŁOWENIA	29	20	12	24	11	13	10
	dynamika 2004=100	100%	69%	41%	83%	38%	45%	34%
24	SŁOWACJA	122	106	89	89	94	84	89
	dynamika 2004=100	100%	87%	73%	73%	77%	69%	73%
25	FINLANDIA	144	113	112	128	132	116	112
	dynamika 2004=100	100%	78%	78%	89%	92%	81%	78%
26	SZWECJA	107	79	88	107	77	93	91
	dynamika 2004=100	100%	74%	82%	100%	72%	87%	85%
27	WIELKA BRYTANIA	1 048	894	904	914	786	725	758
	dynamika 2004=100	100%	85%	86%	87%	75%	69%	72%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Eurostat-u, Trends in crime and criminal justice, 2010, str. 8

Kolejną omawianą grupą przestępstw są przestępstwa z użyciem przemocy (Violent crime). Przemocą na gruncie kryminologii określamy rzeczywiste użycie siły fizycznej wobec człowieka lub groźbę jej użycia jeżeli zamiar sprawcy obejmuje spowodowanie szkód fizycznych w postaci śmierci lub uszkodzenia ciała bez względu na to czy działanie sprawcy miało charakter instrumentalny²⁹.

Wykres 1. Przestępstwa z użyciem przemocy w krajach członkowskich w latach 2004-2010

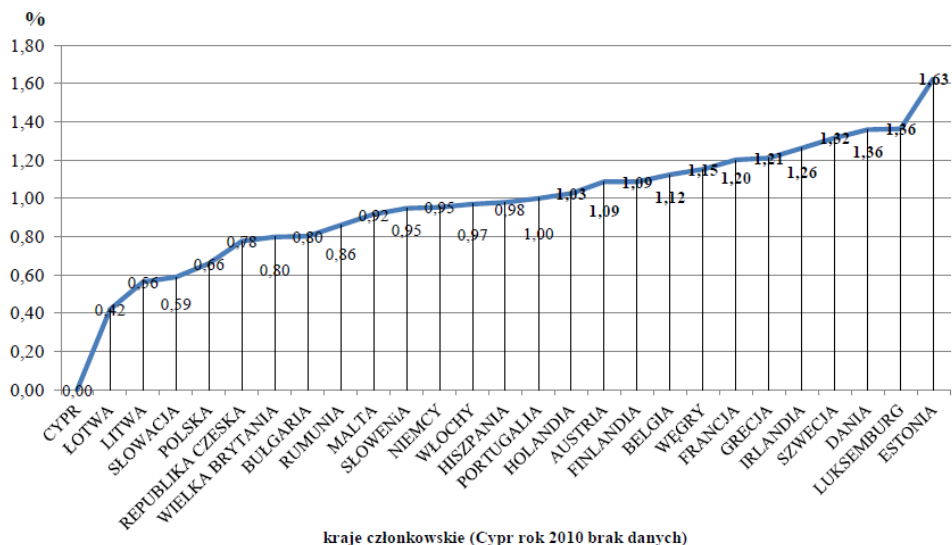
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Eurostat-u, Trends in crime and criminal justice, 2010, str. 7

W świetle informacji Eurostat wynika, że nie sposób określić definicję przemocy ponieważ kraje członkowskie stosują standardowe definicje³⁰. Poziom przestępczości w Unii Europejskiej w latach 2004-2006 rósł po czym zaczął spadać w latach 2007-2010 osiągając najniższy wskaźnik ok. 7% w roku 2010 względem roku 2004. Przestępstwa z użyciem przemocy znacznie uległy zmniejszeniu w Wielkiej Brytanii 2004= 1 262 181, 2010= 1 007 579 tj. 254 602 oraz w Polsce 2004= 74 614 , 2010= 49 194 tj. 25 420. Natomiast największy wzrost odnotowano we Francji w roku 2010 wyniósł 351 07 tj. wzrost o 58 983 przestępstwa względem roku 2004. Dość wysoko wzrosła przestępczość w Szwecji w roku 2010= 113 262, 2004= 86 107. Zatem o 27 155 wzrosły przestępstwa w ciągu sześciu lat. Można przypuszczać, że przyczyną spadku przestępczości było ożywienie rynków pracy, emigracji zarobkowej.

29 http://chomikuj.pl/Agnieha3/Resocjalizacja+UO/Kryminologia/PRZEST*c4*98P-CZO*c5*9a*c4*86+Z+U*c5*bbYCIEM+PRZEMOCY,996228199.doc

30 Trends in crime and criminal justice, 2010, str. 2

Wykres 2. Dynamika przestępstw z użyciem przemocy w krajach członkowskich w roku 2010 (2004=100)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Eurostat-u, Trends in crime and criminal justice, 2010, str. 7

Na wykresie 2 widać dynamikę zjawiska przestępczości. Najwyższa dynamika wzrostu wystąpiła w Estonii wzrost o 63%, Luksemburgu i Danii 36%, Szwecji 32%, Irlandii 26%, Grecji 21%, Francji 20%, Węgrzech 15%, Belgii 12%, Finlandii i Austrii 9% oraz 3% w Holandii.

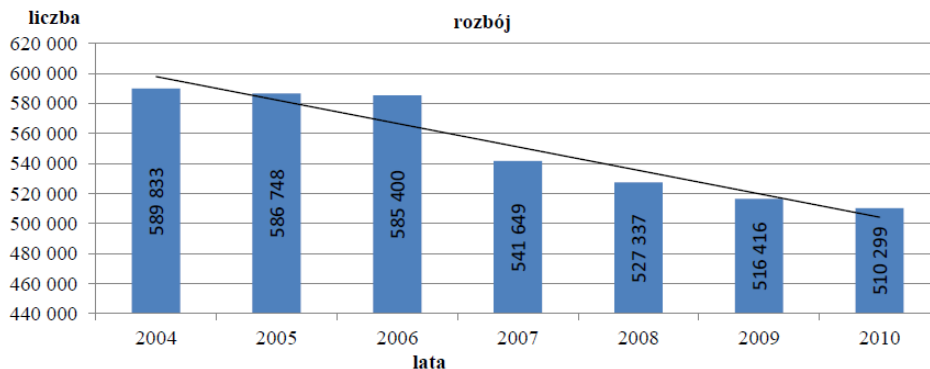
Rozbój (ROBBERY)

1. Kto kradnie, używając przemocy wobec osoby lub grożąc natychmiastowym jej użyciem albo doprowadzając człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 2. Jeżeli sprawca rozboju posługuje się bronią palną, nożem lub innym podobnie niebezpiecznym przedmiotem lub środkiem obezwładniającym albo działa w inny sposób bezpośrednio zagrażający życiu lub wspólnie z inną osobą, która posługuje się taką bronią, przedmiotem, środkiem lub sposobem, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3³¹. Rozbój jest szczególnym rodzajem przemocy. Analiza statystyczna informuje o sukcesywnym spadku rozboju w latach 2004-2010 co prezentuje wykres 3.

31 http://statystyka.policja.pl/portal/st/1118/63964/Rozboj_art_280.html

Wykres 3. Rozbój w krajach członkowskich w latach 2004-2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Eurostat-u, Trends in crime and criminal justice, 2010, str. 9

W 2010 roku przestępstwa rozbójcy ogółem zmalały o 13% względem roku 2004. Ponadto w Estonii nastąpił największy spadek z tej kategorii przestępstw o ok. 63%, Łotwa 57%, Polska 53%, Litwa 49%, Holandia i Słowacja 38%, Republika Czeska 35%, Włochy 28%, Malta 26%, Finlandia 25%, Rumunia 20%, Niemcy 19%, Wielka Brytania 17%, Irlandia 11%, Austria i Bułgaria 10%, Luksemburg 7%, Hiszpania 5%, Portugalia 3% oraz Belgia 2%. W pozostałych 7 krajach członkowskich nastąpił wzrost rozbójcy w roku 2010 względem 2004. We Francji zanotowano wzrost o ok. 1%, Węgry 5%, Szwecja 7%, Słowenia 16%, Cypr 56%, Dania 123% oraz Grecja 160%.

Włamanie (Domestic burglary) - jest zbrodnią, której istotą jest nielegalne wejście do budynku dla celów popełnienia przestępstwa³².

32 <http://translate.google.pl/translate?hl=pl&sl=en&u=http://en.wikipedia.org/wiki/Burglary&prev=/search%3Fq%3DDOMESTIC%2BBURGLARY%2Bdefinicja%26client%3D-firefox-a%26hs%3DHO%26rls%3Dorg.mozilla:pl:official>

Tabela 2. Dynamika włamań w krajach członkowskich w latach 2004-2010 (2004=100)

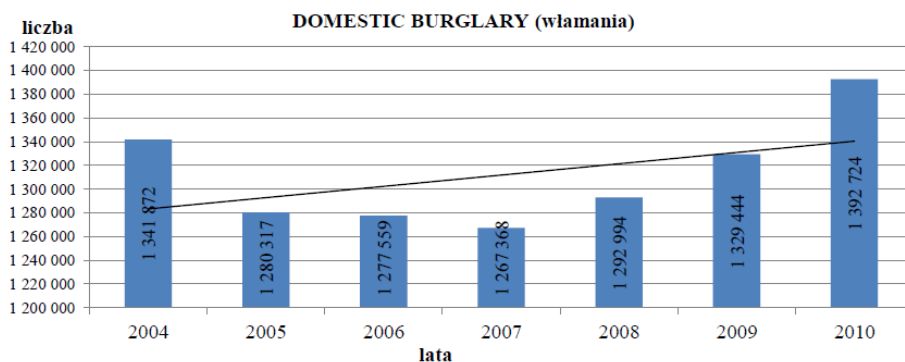
<i>Wyszczególnieni</i>	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
e							
	Liczba włamań Domestic burglary						
BELGIA	54 478	56 969	63 469	62 814	63 788	69 430	68 298
BULGARIA	25 565	22 379	23 460	22 208	19 980	23 682	24 005
REPUBLIKA CZESKA	11 670	10 361	9 603	9 163	9 111	9 616	10 091
DANIA	32 956	29 439	31 204	36 342	43 974	48 670	44 788
NIEMCY	124	109	106	109	108	113	121
	155	736	107	128	284	800	347
ESTONIA	5 752	4 766	3 928	3 096	3 321	3 027	3 196
IRLANDIA	24 913	26 381	24 788	23 603	24 683	26 911	25 420
GRECJA	26 489	37 595	42 069	49 886	59 027	63 928	80 854
HISZPANIA	81 552	81 495	80 981	72 723	93 880	97 834	111 656
FRANCJA	202	181	177	165	166	179	186
	880	503	840	780	250	408	524
WŁOCHY	112	122	143	169	153	152	171
	112	250	726	367	080	804	269
CYPR	3 311	2 812	3 084	2 656	2 576	2 443	3 232
ŁOTWA	6 031	4 310	4 624	3 654	3 538	4 133	4 194
LITWA	9 174	7 065	6 637	5 516	6 076	5 799	4 905
LUKSEMBURG	2 100	1 486	1 838	2 030	1 731	1 843	1 487
WĘGRY	18 671	17 786	16 856	17 415	16 455	16 200	19 865
MALTA	782	1 113	856	735	674	667	703
HOLANDIA	95 952	93 310	93 185	87 355	89 185	93 300	102 795
AUSTRIA	20 276	21 227	18 945	20 040	18 648	21 248	15 747
POLSKA	66 795	59 325	46 610	37 644	31 481	32 977	37 941
PORTUGALIA	22 587	21 840	23 314	22 324	29 655	26 027	26 641
RUMUNIA	10 002	9 135	9 165	10 829	10 285	11 574	14 197
SŁOWENIA	2 750	2 286	2 220	2 282	2 036	2 231	2 563
SŁOWACJA	3 023	2 809	2 602	2 437	2 118	2 330	1 876
FINLANDIA	7 901	7 281	5 923	6 532	5 978	6 497	6 453
SZWECJA	17 573	16 654	15 005	16 936	18 176	20 463	19 774

WIELKA BRYTANIA	352	329	319	304	309	292	282
BRYTANIA	422	004	520	873	004	602	903
Dynamika włamań Domestic burglary (2004=100)							
BELGIA	1,00	1,05	1,17	1,15	1,17	1,27	1,25
BULGARIA	1,00	0,88	0,92	0,87	0,78	0,93	0,94
REPUBLIKA CZESKA	1,00	0,89	0,82	0,79	0,78	0,82	0,86
DANIA	1,00	0,89	0,95	1,10	1,33	1,48	1,36
NIEMCY	1,00	0,88	0,85	0,88	0,87	0,92	0,98
ESTONIA	1,00	0,83	0,68	0,54	0,58	0,53	0,56
IRLANDIA	1,00	1,06	0,99	0,95	0,99	1,08	1,02
GRECJA	1,00	1,42	1,59	1,88	2,23	2,41	3,05
HISZPANIA	1,00	1,00	0,99	0,89	1,15	1,20	1,37
FRANCJA	1,00	0,89	0,88	0,82	0,82	0,88	0,92
WŁOCHY	1,00	1,09	1,28	1,51	1,37	1,36	1,53
CYPR	1,00	0,85	0,93	0,80	0,78	0,74	0,98
ŁOTWA	1,00	0,71	0,77	0,61	0,59	0,69	0,70
LITWA	1,00	0,77	0,72	0,60	0,66	0,63	0,53
LUKSEMBURG	1,00	0,71	0,88	0,97	0,82	0,88	0,71
WĘGRY	1,00	0,95	0,90	0,93	0,88	0,87	1,06
MALTA	1,00	1,42	1,09	0,94	0,86	0,85	0,90
HOLANDIA	1,00	0,97	0,97	0,91	0,93	0,97	1,07
AUSTRIA	1,00	1,05	0,93	0,99	0,92	1,05	0,78
POLSKA	1,00	0,89	0,70	0,56	0,47	0,49	0,57
PORTUGALIA	1,00	0,97	1,03	0,99	1,31	1,15	1,18
RUMUNIA	1,00	0,91	0,92	1,08	1,03	1,16	1,42
SŁOWENIA	1,00	0,83	0,81	0,83	0,74	0,81	0,93
SŁOWACJA	1,00	0,93	0,86	0,81	0,70	0,77	0,62
FINLANDIA	1,00	0,92	0,75	0,83	0,76	0,82	0,82
SZWECJA	1,00	0,95	0,85	0,96	1,03	1,16	1,13
WIELKA BRYTANIA	1,00	0,93	0,91	0,87	0,88	0,83	0,80

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Eurostat-u, Trends in crime and criminal justice, 2010, str. 10

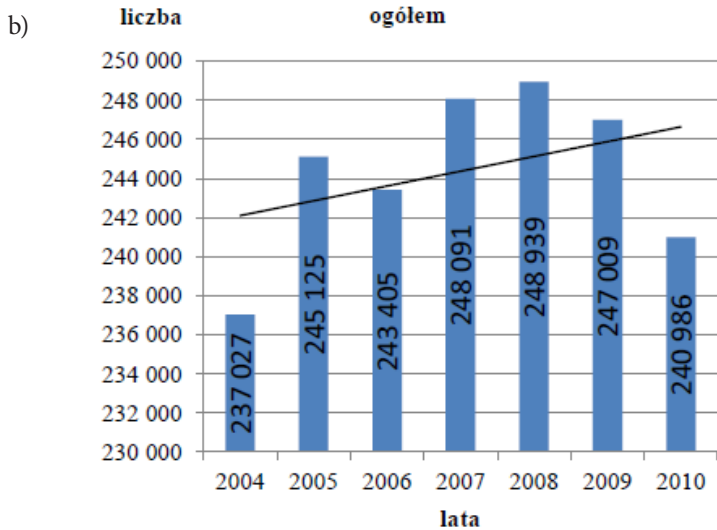
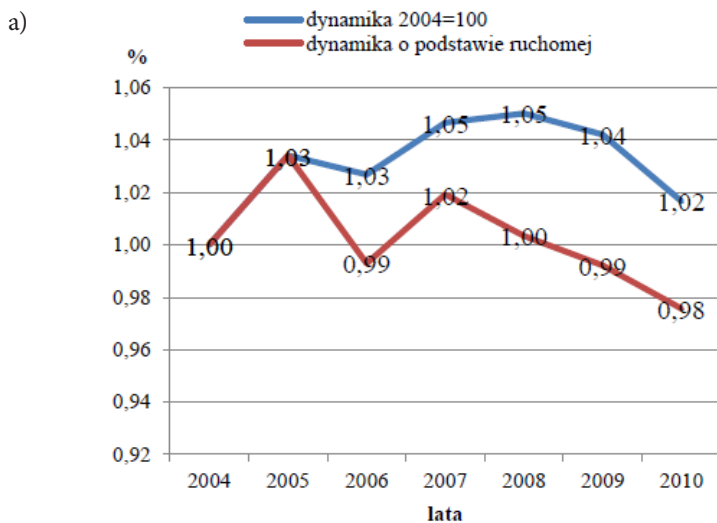
Tabela 2 prezentuje, że w roku 2010 na Litwie wystąpił spadek włamań o ok. 47% tj. najwyższy wskaźnik spośród wszystkich krajów członkowskich. Ponadto w Estonii spadły przestępstwa o ok. 44% oraz w Polsce o ok. 43%. Wzrost nastąpił w Grecji ponad 200%, Włoszech 53%, Rumunii 42%, Hiszpanii 37%, Danii 36%, Belgii 25%, Portugalii 18%, Szwecji 13%, Węgrzech 6%, Holandii 7%, Irlandii 2%. W pozostałych krajach wskaźnik dynamiki utrzymał się na poziomie niższym aniżeli w roku 2004=100 przyjętym jako podstawę. W roku 2005 najniższy wskaźnik dynamiki o podstawie stałej ok. 29% wystąpił na Łotwie i Luxemburgu, w latach 2006-2007 wskaźnik ten wyniósł proporcjonalnie 32% i 46% w Estonii. Lata 2008-2009 tylko w Polsce wystąpił spadek przestępczości na poziomie ok. 53%. Z tabeli 2 wynika, że lata 2005-2008 charakteryzowały się tendencją malejącą z punktu widzenia spadku przestępczości o najniższym wskaźniku względem roku 2004. Inaczej prezentują się wskaźniki ogółem dla wszystkich krajów członkowskich. W latach 2004-2010 widać zdecydowany wzrost przestępstw w pojedynczych krajach, lecz najwyższy nastąpił w: Malta rok 2005=42%, Grecja rok 2005= 42%, 2006=59%, 2007=88%, rok 2008=123%, rok 2009=141%, rok 2010=205%. Na wykresie 4 została szczegółowo zaprezentowana liczba przestępstw w krajach członkowskich.

Wykres 4. Włamania w krajach członkowskich w latach 2004-2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Eurostat-u, Trends in crime and criminal justice, 2010, str. 10

Wykres 5. Dynamika handlu narkotykami w krajach członkowskich w latach 2004-2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Eurostat-u, Trends in crime and criminal justice, 2010, str. 12

Handel narkotykami jest światowym nielegalny handel udziałem uprawy, produkcji, dystrybucji i sprzedaży substancji, które są przedmiotem prawa prohibicji narkotykowej³³. Nielegalny handel narkotykami to światowy czarny rynek, poświęcony hodowli, produkcji, dystrybucji i sprzedaży leków, które są przedmiotem zakazu narkotyków prawem³⁴.

Analiza materiału empirycznego handlu narkotykami wskazuje na wysoki poziom poza linią trendu w latach 2005, 2008-2009. Ponadto dynamika wskazuje na spadek tego rodzaju przestępstw w roku 2010 o 2% względem roku 2004. Natomiast dynamika o podstawie ruchomej zaczęła ulegać zmniejszeniu w latach 2007-2010 co prezentuje wykres 5a oraz tabela 3. Lata 2007-2008 to stagnacja handlu narkotykami względem roku przyjętego jako podstawa.

Tabela 3. Dynamika o podstawie ruchomej handlu narkotykami w krajach członkowskich w latach 2004-2010

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
BELGIA	10 328	11 221	11 675	12 468	12 912	13 389	12 561
dynamika	100%	109%	104%	107%	104%	104%	94%
BULGARIA	2 412	2 720	2 824	2 844	2 857	3 662	3 765
dynamika	100%	113%	104%	101%	100%	128%	103%
REPUBLIKA CZESKA	2 803	2 706	2 668	2 639	2 812	3 046	3 010
dynamika	100%	97%	99%	99%	107%	108%	99%
DANIA	3 158	2 738	2 917	3 258	3 237	2 849	3 297
dynamika	100%	87%	107%	112%	99%	88%	116%
NIEMCY	75 347	72 002	64 865	64 093	55 905	50 965	49 622
dynamika	100%	96%	90%	99%	87%	91%	97%
ESTONIA	494	686	981	1 449	1 558	1 042	901
dynamika	100%	139%	143%	148%	108%	67%	86%
IRLANDIA	2 270	2 745	3 152	3 817	4 587	4 348	4 726
dynamika	100%	121%	115%	121%	120%	95%	109%
GRECJA	8 838	10 183	9 600	9 271	11 861	12 335	10 010
dynamika	100%	115%	94%	97%	128%	104%	81%

33 <http://translate.google.pl/translate?hl=pl&sl=en&u=http://www.unodc.org/unodc/en/drug-trafficking/&prev=/search%3Fq%3DDRUG%2BTRAFFICKING%26client%3Dfirefox-a%26hs%3DIB%26rls%3Dorg.mozilla:pl:official>

34 http://translate.google.pl/translate?hl=pl&sl=en&u=http://en.wikipedia.org/wiki/Illegal_drug_trade&prev=/search%3Fq%3DDRUG%2BTRAFFICKING%26client%3Dfirefox-a%26hs%3DIB%26rls%3Dorg.mozilla:pl:official

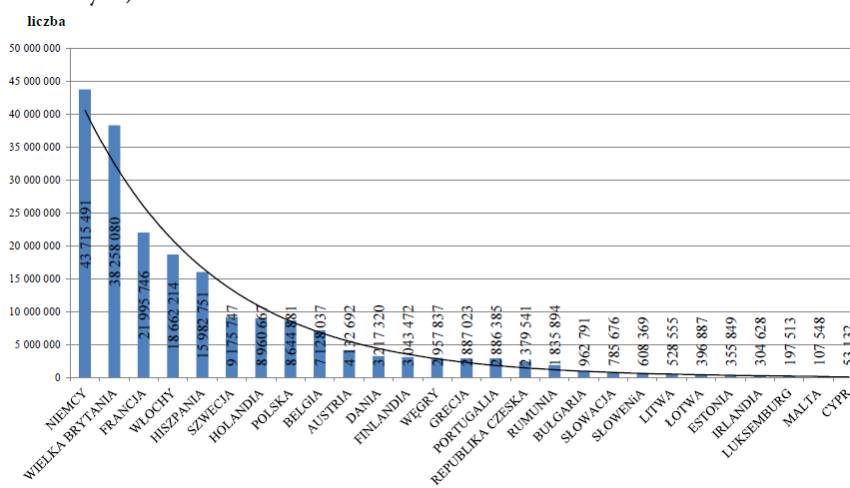
GRECJA	8 838	10 183	9 600	9 271	11 861	12 335	10 010
dynamika	100%	115%	94%	97%	128%	104%	81%
HISZPANIA	11 947	11 968	12 711	14 098	14 195	14 006	14 010
dynamika	100%	100%	106%	111%	101%	99%	100%
FRANCJA	6 296	6 108	5 792	5 797	6 128	6 007	5 869
dynamika	100%	97%	95%	100%	106%	98%	98%
WŁOCHY	30 053	32 059	32 306	34 439	34 082	34 101	32 761
dynamika	100%	107%	101%	107%	99%	100%	96%
CYPR	514	611	653	876	780	705	851
dynamika	100%	119%	107%	134%	89%	90%	121%
ŁOTWA	1 148	1 049	997	1 434	2 512	2 307	2 189
dynamika	100%	91%	95%	144%	175%	92%	95%
LITWA	711	999	704	765	793	876	896
dynamika	100%	141%	70%	109%	104%	110%	102%
LUKSEMBURG	1 342	1 326	1 201	1 448	1 343	2 232	2 574
dynamika	100%	99%	91%	121%	93%	166%	115%
WĘGRY	6 678	7 626	6 740	4 676	5 464	715	794
dynamika	100%	114%	88%	69%	117%	13%	111%
MALTA	78	113	123	149	180	187	181
dynamika	100%	145%	109%	121%	121%	104%	97%
HOLANDIA	15 662	19 385	20 000	19 465	18 670	18 715	17 275
dynamika	100%	124%	103%	97%	96%	100%	92%
AUSTRIA	2 443	2 337	2 377	2 473	1 980	2 099	2 165
dynamika	100%	96%	102%	104%	80%	106%	103%
POLSKA	3 296	3 608	3 220	3 926	3 317	3 975	4 668
dynamika	100%	109%	89%	122%	84%	120%	117%
PORTUGALIA	3 654	3 536	3 610	3 265	3 710	4 260	4 546
dynamika	100%	97%	102%	90%	114%	115%	107%
RUMUNIA	1 775	2 441	3 079	2 796	3 621	3 228	3 852
dynamika	100%	138%	126%	91%	130%	89%	119%
SŁOWENIA	997	1 026	1 590	1 429	1 434	2 096	1 756
dynamika	100%	103%	155%	90%	100%	146%	84%

SŁOWACJA	711	847	421	503	538	613	584
dynamika	100%	119%	50%	119%	107%	114%	95%
FINLANDIA	5 269	5 177	4 837	5 115	5 659	7 267	7 566
dynamika	100%	98%	93%	106%	111%	128%	104%
SZWECJA	4 905	4 670	6 449	6 918	7 997	8 192	10 321
dynamika	100%	95%	138%	107%	116%	102%	126%
WIELKA BRYTANIA	33 898	35 238	37 913	38 680	40 807	43 792	40 236
dynamika	100%	104%	108%	102%	105%	107%	92%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Eurostat-u, Trends in crime and criminal justice, 2010, str. 12

Przestępczość jest nie tylko przyczyną cierpienia ofiar i ich rodzin, ale również przejaw skrajnej marginalizacji od głównego nurtu społeczeństwa, które ma wpływ na niektóre osoby. Na wykresie 6 zostały zaprezentowane kraje członkowskie o najwyższej przestępczości w latach 2004-2010. Wykładnicza linia trendu wskazuje na rosnące przestępstwa. Ponadto w roku 2010 wystąpił brak danych we Francji. Dlatego też przestępstwa zostały zsumowane za lata 2000-2009.

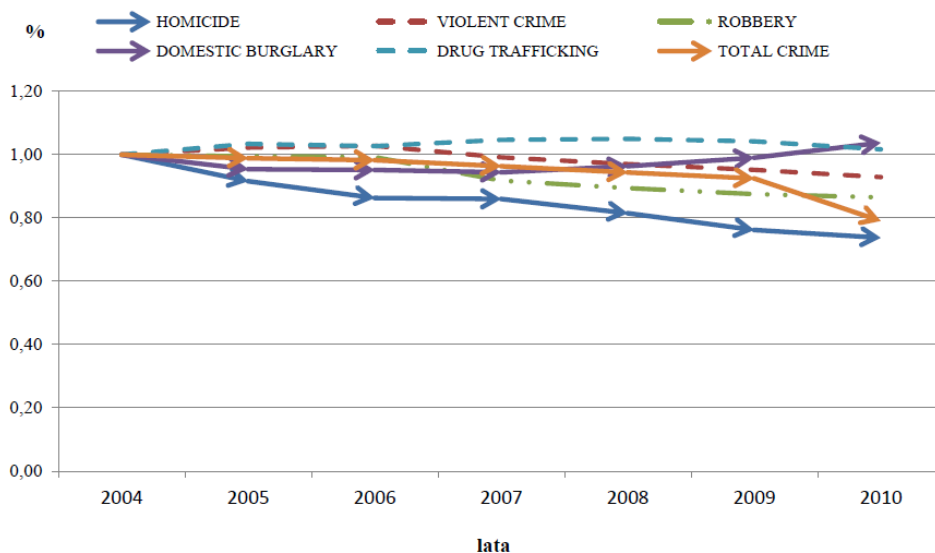
Wykres 6. Przestępstwa łącznie w krajach członkowskich w latach 2004-2010 (Francja rok 2010 brak danych)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Eurostat-u, Trends in crime and criminal justice, 2010, str. 6

W Niemczech jako jedynym kraju członkowskim zarejestrowano najwięcej przestępstw stwierdzonych³⁵ w latach objętych badaniem 2004-2010. Najbardziej zauważalne zmiany (wzrost) w roku 2010 względem roku 2004 wystąpiły w Rumunii (26%), Luksemburgu (13%), Cypr i Szwecja (10%), Włochy (8%), Hiszpania i Węgry (7%), Belgia (4%), Bułgaria i Słowenia (3%), Portugalia (1%).

Wykres 7. Przestępstwa łącznie w państwach członkowskich w latach 2004-2010 (2004=100)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Eurostat-u, Trends in crime and criminal justice, 2010, str. 6-12

Na wykresie 7 zaprezentowane są przestępstwa łącznie³⁶ wszystkich omawianych kategorii przestępstw. Dynamika spadła we wszystkich przestępstwach ogółem (total crime) względem roku 2004. Wzrost wystąpił w przypadku włamań (domestic burglary). Statystyki powyższe obejmują przestępstwa z wykroczeniami zarejestrowane przez policję.

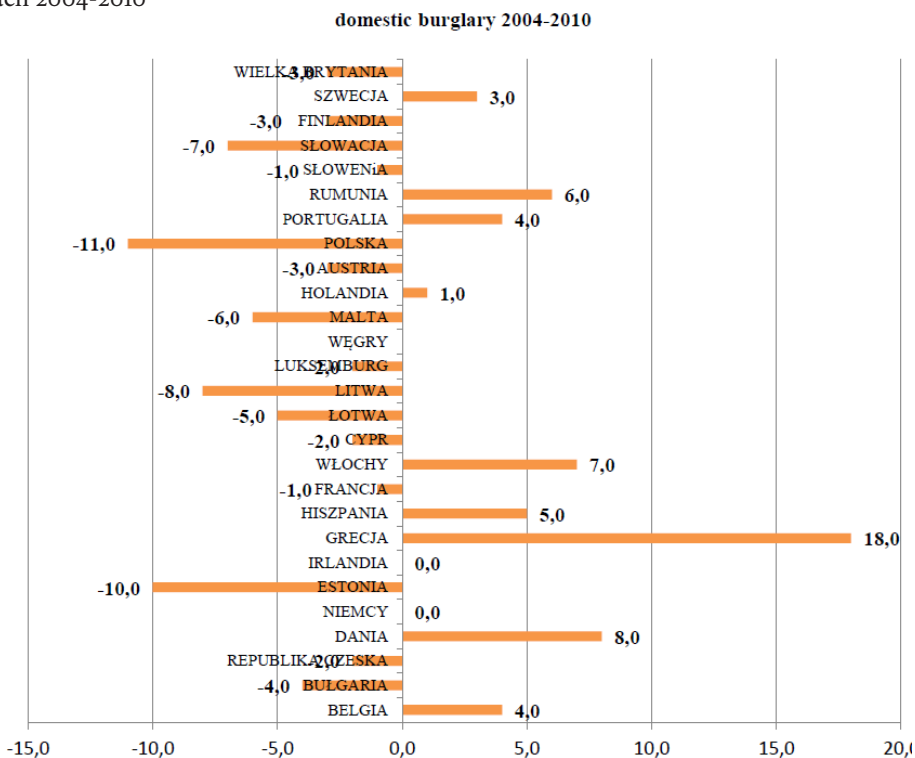
35 Przestępstwa stwierdzone to takie przestępstwa, które zostały popełnione, a informacje o tych przestępstwach dotarły do organów ścigania poprzez zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa przez osobę poszkodowaną lub ze źródeł własnych organów ścigania. M. Adamczyk Kwartalnik policyjny CSP Legionowo, nr 2(24)/2013, str.23,

36 http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/Annexes/crim_esms_an1.pdf

Ponadto porównanie poziomu przestępczości na podstawie tylko danych liczbowych byłoby mylące ponieważ statystyka w każdym kraju jest w inny sposób liczona, rejestrowana a także występują na ich gruncie różne systemy prawne. Występuje również ciemna liczba przestępstw³⁷. Przestępstwa stwierdzone maleją w całym okresie badanym 2004-2010, osiągając najniższy spadek ok 26% w roku 2010 względem roku 2004 chociaż występował wzrost w pojedynczych krajach z roku na rok to i tak łączna liczba przestępstw się obniżała.

Podsumowując rozważania na temat przestępczości pospolitej należy uwzględnić ich roczną zmianę. Zatem na poniższych wykresach zostały przedstawione przestępstwa rozboju, włamań, zabójstw, przestępstw z użyciem przemocy, handlu narkotykami a przede wszystkim przestępstwa stwierdzone ogółem.

Wykres 8. Roczna zmiana włamań (domestic burglary) w państwach członkowskich w latach 2004-2010

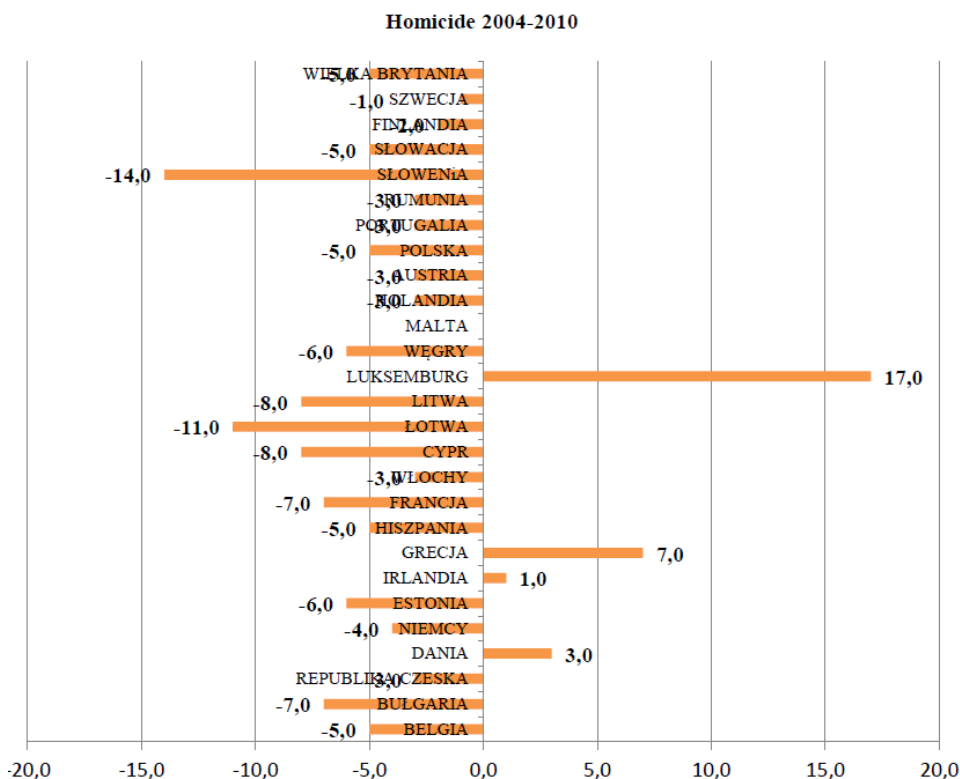

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Eurostat-u, Trends in crime and criminal justice, 2010, str.10

³⁷ ciemna liczba przestępstw to liczba przestępstw faktycznie popełnionych, lecz nie objętych przez statystykę kryminalną wskutek nieujawnienia ich przez organy ścigania, <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo.php?id=3886513>

Z wykresu 8 widać, że największy wzrost zmiany roczne w latach 2004-2010 osiągnęła Grecja 18%, następnie Dania 8 %, Włochy 7%, Rumunia 6%, Hiszpania 5%, Portugalia i Belgia 4% i Szwecja 3%, Holandia 1%. Wystąpiły również kraje, w których roczna zmiana nie uległa zmniejszeniu. Należą do nich: Niemcy i Irlandia. W 15 pozostałych krajach spadła przestępczość włamań. Największy wskaźnik zarejestrowano w Polsce -11%, Estonii -10%, Litwa -8%, Słowacja -7%, Malta- 6%, Łotwa -5%, Bułgaria -4%, Austria, Finlandia, Wielka Brytania -3%, Republika Czeska, Cypr, Luksemburg -2%, Francja i Słowenia -1%. Można zatem powiedzieć, że w ok. 60% krajów wystąpił spadek z tej grupy przestępstw.

Wykres 9. Roczna zmiana zabójstw (homicide) w państwach członkowskich w latach 2004-2010

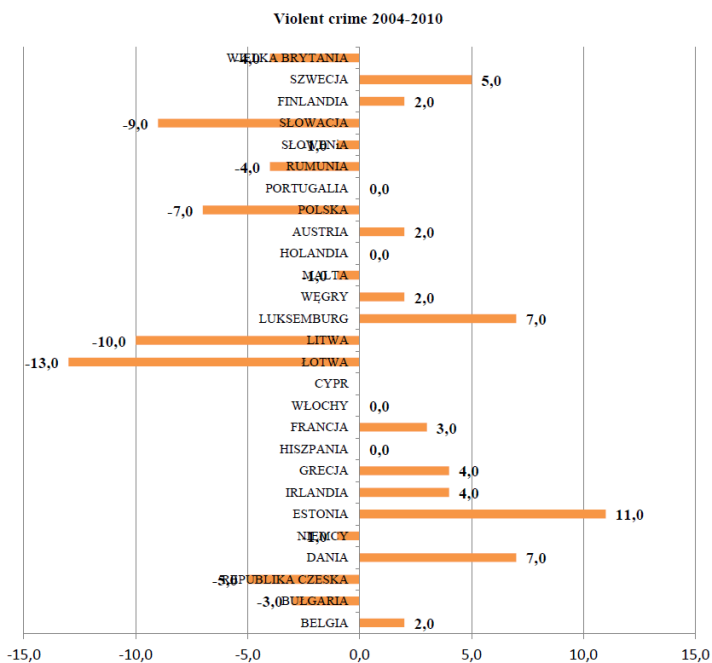

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Eurostat-u, Trends in crime and criminal justice, 2010, str.8

Wykres 9 przedstawia zmianę roczną zabójstw na poziomie innym aniżeli włamania. Zdecydowana większość państw członkowskich miała wskaźnik ujemny. Wzrost wystąpił zaledwie w kilku krajach: Luksemburg 17%, Grecja 7%, Dania 3%, Irlandia 1%. Jedyne Malta nie została uwzględniona z uwagi na brak danych za rok 2006. Największy spadek zabójstw miał miejsce w Słowenii -14%, Łotwie -11%, Litwie, Cypr -8%, Bułgaria, Francja -7%, Estonia, Węgry -6%, Belgia, Hiszpania, Polska, Słowacja, Wielka Brytania -5%, Niemcy -4%, Republika Czeska, Włochy, Holandia, Austria, Portugalia, Rumunia -3%, Finlandia -2%, Szwecja -1%. Zdecydowana większość spadku to 3%.

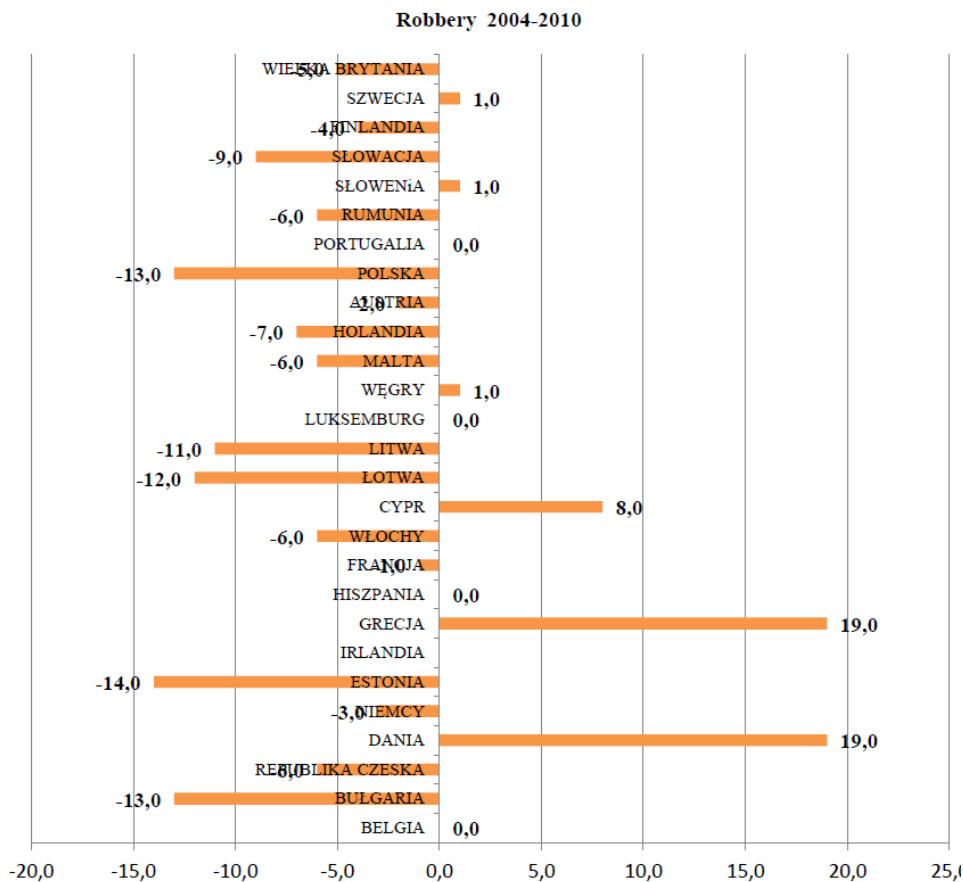
Przestępstwa z użyciem przemocy to kolejna kategoria przestępstw pospolitych. Zmiana roczna w latach 2004-2010 wystąpiła najwyższa na Łotwie -13%, Litwie -10%, Słowacji -9%, Polsce -7%, następnie w Republice Czeskiej -5%, Rumunii, Wielkiej Brytanii -4%, Bułgarii -3%, Malcie i Słowenii -1%. Cypr nie został wzięty pod uwagę z uwagi na brak danych. W czterech krajach nie uległa roczna zmiana przestępstw, tj., Hiszpania, Włochy, Holandia, Portugalia. Wzrost wystąpił w Estonii 11%, Luksemburgu i Danii 7%, Szwecji 5%, Grecji i Irlandii 4%, Francji 3%, Belgii, Węgrzech, Austrii, Finlandii 2%.

Wykres 10. Roczna zmiana przestępstw z użyciem przemocy (violent crime) w państwach członkowskich w latach 2004-2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Eurostat-u, Trends in crime and criminal justice, 2010, str.7

Wykres 11. Roczna zmiana przestępstw rozboju (robbery) w państwach członkowskich w latach 2004-2010

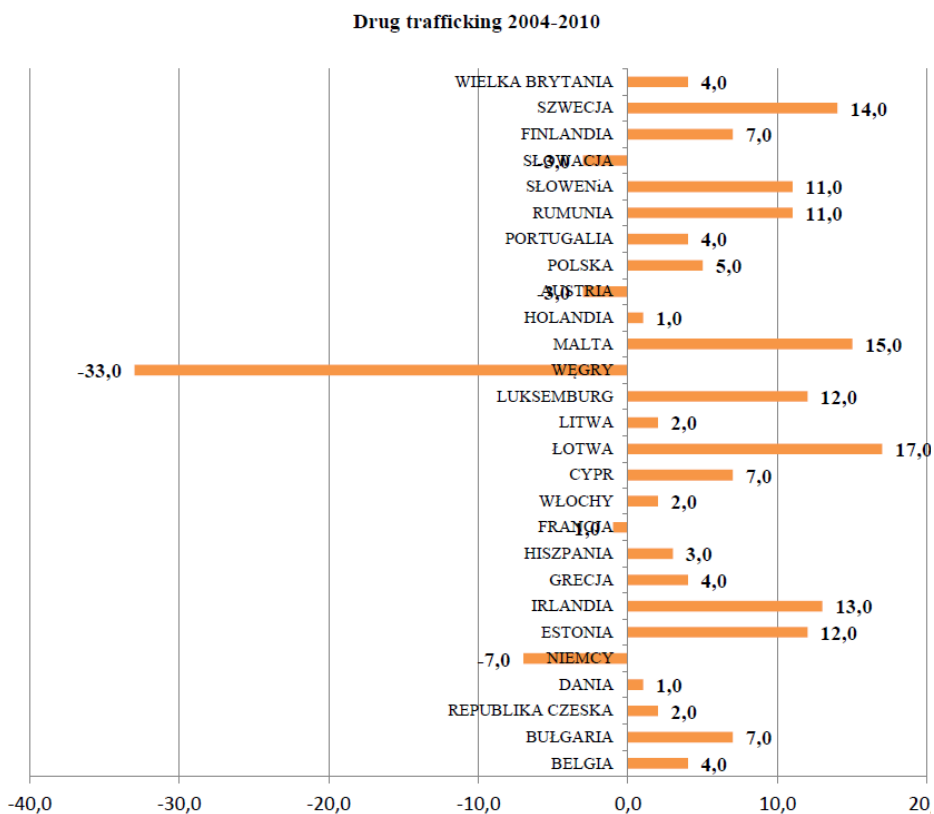

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Eurostat-u, Trends in crime and criminal justice, 2010, str.9

Największe przestępstwa rozboju według wykresu 10 prezentuje Grecja i Dania na poziomie 19%, Cypr 8%, Szwecja, Słowenia, Węgry to zaledwie 1% wzrostu w latach 2004-2010. W pozostałych 16 krajach zmiana roczna miała tendencję spadkową co zostało przedstawione na wykresie 11. Irlandia nie została wzięta pod uwagę z uwagi na brak danych za rok 2010. Cztery kraje nie posiadały zmiany rocznej w ciągu 7 lat: Hiszpania, Portugalia, Belgia, Luksemburg. Ponadto z prezentacji wykresu 10 i 11 widać, że w krajach

półwyspu iberyjskiego nie było zmian w przestępstwach rozboju i przestępstwach z użyciem przemocy.

Wykres 12. Roczna zmiana przestępstw handlu narkotykami (drug trafficking) w państwach członkowskich w latach 2004-2010

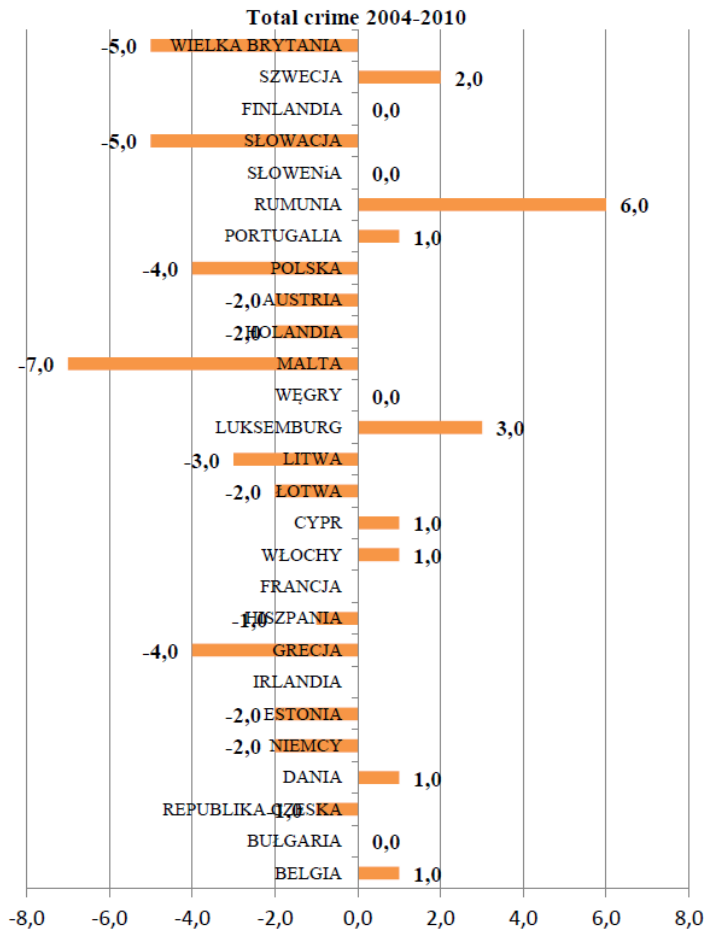

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Eurostat-u, Trends in crime and criminal justice, 2010, str.12

Przestępczość narkotykowa spadła zaledwie w 5 krajach. Największa zmiana roczna miała miejsce na Węgrzech aż -33%, Niemczech -7%, Słowacji -3% oraz we Francji -1%. Ponadto w żadnym z omawianych wcześniej przestępstw, nie wystąpiła tak duża zmiana roczna jak w przypadku handlu narkotykami. Duży wzrost nastąpił na Łotwie 17%,

Malcie 15%, Szwecji 14%, Irlandii 13%, Estonii i Luksemburgu 12%, Słowenii i Rumunii 11%. W pozostałych 14 krajach jak prezentuje wykres 12 wskaźnik nie przekroczył 10%.

Wykres 13. Roczna zmiana przestępstw łącznie (total crime) w państwach członkowskich w latach 2004-2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Eurostat-u, Trends in crime and criminal justice, 2010, str.6

Patrząc na wykres 13 można dostrzec, że przestępstwa w okresie poddanym badaniu znacznie ulegały zmniejszeniu. Zaledwie 2 krajach odnotowano brak danych. (Irlandia i Francja). W kolejnych 4 krajach roczna zmiana przestępstw nie uległa zmianie. Zatem wykres 13 prezentuje 13 krajów członkowskich w tym w 8 krajach (Rumunia 6%, Luksem-

burg 3%, Szwecja 2%, Portugalia, Cypr, Włochy, Dania, Belgia 1%) zanotowano niewielką wzrostową zmianę w latach 2004-2010. Natomiast spadki widać na Malcie -7%, Słowacji i Wielkiej Brytanii -5%, Polsce i Grecji -4%, Litwie -3%, Austrii, Holandii, Łotwie, Estonii, Niemczech -2%, Hiszpanii i Republice Czeskiej -1%.

Podsumowanie

Niniejszy artykuł porusza jedną z najbardziej palących się kwestii, z jaką styka się każdy z nas - problem przestępczości. Czy niektórzy ludzie są zmuszeni wkroczyć na drogę przestępstwa, żeby przetrwać? „Wydawało mi się, że łamanie prawa jest niemal naturalną, wręcz usprawiedliwioną reakcją na życie w skrajnej nędzy, poczuciu niestabilności i desperacji” — wyznał dr Samenow. Jednakże po przeprowadzeniu dociekliwych badań zmienił zdanie. „Ludzie decydują się na dokonywanie przestępstw zupełnie świadomie. Czyn przestępczy (...) jest rezultatem sposobu myślenia [jednostki], a nie wpływu środowiska”. Poza tym dodał: „Zachowania człowieka są przede wszystkim wynikiem procesów myślowych. Cokolwiek byśmy robili, zawsze myślimy: przed dokonaniem czegoś, w trakcie i później”. Doktor Samenow doszedł więc do wniosku, że przestępców nie można uważać za pokrzywdzonych, lecz za „krzywdzicieli, którzy świadomie wybrali taki styl życia”³⁸.

Analizując przedstawione wyniki badań empirycznych można dojść do wniosku, że przestępstwa łączne w krajach członkowskich w latach 2004-2010 zmalały o 1% w oparciu o przeprowadzoną wykładniczą linię trendu. Po za tym wskazano, iż tylko Rumunia miała trend rosnący. Większość krajów członkowskich ulegało systematycznemu spadkowi przestępczości. W kolejnym kroku jaki został zdefiniowany są zabójstwa. W świetle wyników badań spadek wystąpił głównie we Francji, Wielkiej Brytanii, Włoszech, Polsce, Niemczech, Litwie, Rumunii. Ponadto największy spadek przedstawia zmiana roczna w latach 2004-2010. W Słowenii tj. -14% a następnie kraje nadbałtyckie -11%. Średnia arytmetyczna zmiany rocznej jest na poziomie spadku -3,4%. Jest to jedyna grupa przestępstw z tak dużym spadkiem w ciągu 7 lat. Najwyższy wskaźnik pojawił się w Luksemburgu 17%. Kolejną grupą przestępstw, w których średnia arytmetyczna miała spadek o -2,7% to są rozboje. Najniższa zmiana roczna wystąpiła w Estonii -14%, Bułgarii i Polsce -13% następnie na Łotwie -12% i Litwie -11%. Przeciwnieństwem była Grecja i Dania aż 19% wzrost. Zwrócono również uwagę na włamania, w których średnia w ciągu 7 lat spadła o zaledwie -0,5%. Patrząc na wykres 8 widać, że przestępstwa w większości przypadków miały tendencję malejącą. Jednak w Grecji zarejestrowano największy wskaźnik 18% w latach 2004-2010. Dynamika w roku 2010 to zaledwie 4% wzrostu względem roku 2004. Przedmiotem rozważań stały się również przestępstwa z użyciem przemocy, których średnia to zaledwie spadek o -0,3% zmiany rocznej. W krajach nadbałtyckich wystąpił najwyższy wskaźnik zmian. W roku 2010 zauważono 7% spadek przestępczości w stosunku do roku 2004. W okre-

38 <http://wol.jw.org/pl/wol/d/r12/lp-p/102008042#p5>

sie badanym 2004-2010 przestępstwa z użyciem przemocy znacznie uległy zmniejszeniu w Wielkiej Brytanii, Francji, Szwecji i Polsce co prezentuje wykres 2. Jak wynika z danych Eurostat-u handel narkotykami znacznie odbiega od omówionych wcześniej przestępstw. W tej grupie przestępstw średnia arytmetyczna zmiany rocznej była na poziomie 4,1%. Największa zmiana miała miejsce na Łotwie 17%, natomiast najwyższy spadek wystąpił na Węgrzech -33%.

Literatura

- www.univ.rzeszow.pl/ekonomia/Zeszyt9/19_smolen.pdf,
<http://wol.jw.org/pl/wol/d/r12/lp-p/102008042#p5>
http://statystyka.policja.pl/portal/st/1118/63964/Rozboj_art_280.html
<http://translate.google.pl/translate?hl=pl&sl=en&u=http://en.wikipedia.org/wiki/Burglary&prev=/search%3Fq%3DDOMESTIC%2BBURGLARY%2Bdefinicja%26client%3Dfirefox-a%26hs%3DDIHO%26rls%3Dorg.mozilla:pl:official>
<http://translate.google.pl/translate?hl=pl&sl=en&u=http://www.unodc.org/unodc/en/drug-trafficking/&prev=/search%3Fq%3DDRUG%2BTRAFFICKING%26client%3Dfirefox-a%26hs%3DDIJB%26rls%3Dorg.mozilla:pl:official>
http://translate.google.pl/translate?hl=pl&sl=en&u=http://en.wikipedia.org/wiki/Illegal_drug_trade&prev=/search%3Fq%3DDRUG%2BTRAFFICKING%26client%3Dfirefox-a%26hs%3DDIJB%26rls%3Dorg.mozilla:pl:official
http://chomikuj.pl/Agnieha3/Resocjalizacja+UO/Kryminologia/PRZEST*c4*98P-CZO*c5*9a*c4*86+Z+U*c5*bbYCIEM+PRZEMOCY,996228199.doc
 Trends in crime and criminal justice, 2010
 GRUSZCZAK A. „Unia Europejska wobec przestępczości, współpraca w ramach III filara”, wyd. Uniwersytetu Jagiellońskiego, s. 93-96
 GRUSZCZYŃSKA B. „Statystyczny obraz przestępczości w Polsce w okresie transformacji” UW W-wa 1998,
 GRUSZCZYŃSKA B. „Statystyczny obraz przestępczości w Polsce w okresie transformacji” UW W-wa 1998, s. 120
 HOŁYST B. „Socjologia kryminalistyczna”, tom 2, wydawnictwo prawnicze, Warszawa 2007, s. 30
 PAPIEŻ J., PŁUKISA A. „Przemoc dzieci i młodzieży w perspektywie polskiej transformacji ustrojowej”, wyd. Adam Marszałek
 BŁACHUT J. „Archiwum kryminologii, T XXV, 1999-2000”, s. 123-124
 SZUMSKI J., Lęk przed przestępczością oraz rygoryzm społeczny w świetle wyników badań opinii publicznej w Polsce, s. 243-244, [w:] E. Bieńkowska (red.), Wiktymologia w Europie. Materiały pierwszej międzynarodowej konferencji na temat wiktymologii w Europie Wschodniej i Zachodniej. (Konstancin k.Warszawy 17-22 marca 1991), Warszawa 1993.
 CZAPSKA J., Poczucie społecznego zagrożenia przestępczością, [w:] J. Błachut, J. Czapska,

- J. Widacki, Zagrożenie przestępczością, Warszawa –Kraków 1997,
PIOTROWSKIEGO P. Pod.red, Wyd. Żak „Przemoc i marginalizacja, Patologie społecznego dyskursu”,
GOLINOWSKA S., Polityka społeczna państwa w gospodarce rynkowej, PWN, Warszawa 1994,
KOWALAK T., Niepewność społeczna jako kwestia społeczna, [w:] B. Rysz-Kowalczyk (red.), Studia o kwestiach społecznych, Warszawa 1991,
GRYGOLEC W., KOOECIUK L., Bezpieczeństwo militarne państwa. Pojęcia. Uwarunkowania. Polityka, Warszawa 1998,
Archiwum kryminologii, J.Jasiński, E. Syzduł, UW „Przestępczość w Polsce w latach 1954-1958 w świetle statystyki milicyjnej, Tom I
Gazeta prawna , art. z dnia 3.11.2009, Polska jedyna w UE ze wzrostem PKB
Materiały konferencyjne pod red. M. Zdanowicz „Konferencja zorganizowana przez Urząd Komitetu Integracji Europejskiej oraz Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, 14 grudzień 2006 r
ADAMCZYK M, „Nauka i gospodarka, Zabójstwa przed i po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej” 1/2012,

mgr Magdalena ADAMCZYK
Absolwentka studiów doktoranckich,
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu